

WÓJT GMINY RĄBINO

PROGRAM
OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA
GMINY RĄBINO

Rąbino 2006

1. WSTĘP.....	4
1.1. PODSTAWA OPRACOWANIA.....	4
1.2. CEL I ZAWARTOŚĆ PROGRAMU.....	4
2. CHARAKTERYSTYKA GMINY	5
2.1. CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA GMINY	5
2.2. CHARAKTERYSTYKA FIZYCZNO-GEOGRAFICZNA GMINY.....	9
3. CHARAKTERYSTYKA STANU ŚRODOWISKA ORAZ TECHNICZNEJ INFRASTRUKTURY OCHRONY ŚRODOWISKA	12
3.1. ZASOBY I JAKOŚĆ WÓD	12
3.2. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA.....	13
3.2.1. <i>Gospodarka wodna</i>	13
3.2.2. <i>Gospodarka ściekowa</i>	17
3.3. GOSPODARKA ODPADAMI I OCHRONA GLEB	22
3.4. OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	24
3.4.1. <i>Emisje zanieczyszczeń</i>	24
3.4.2. <i>Jakość powietrza</i>	25
3.5. HAŁAS	25
3.6. ŹRÓDŁA PÓŁ ELEKTROMAGNETYCZNYCH I ICH WPŁYW NA ŚRODOWISKO	26
3.7. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I KULTUROWE	27
3.7.1. <i>Obiekty i obszary cenne przyrodniczo</i>	27
3.7.2. <i>Pomniki dziedzictwa kulturowego</i>	32
3.7.3. <i>Stanowiska archeologiczne</i>	34
3.8. EDUKACJA EKOLOGICZNA I TURYSTYKA.....	36
4. POLITYKA EKOLOGICZNA I KIERUNKI DZIAŁAŃ ZGODNE Z DOKUMENTAMI PROGRAMOWYMI GMINY	38
5. CELE I KIERUNKI DZIAŁANIA W ZAKRESIE RACJONALNEGO UŻYTKOWANIA ZASOBÓW	40
5.1. RACJONALNE UŻYTKOWANIE WODY	40
5.2. ZMNIEJSZENIE ENERGOCHŁONNOŚCI GOSPODARKI I WZROST WYKORZYSTANIA ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH	42
6. CELE I KIERUNKI DZIAŁANIA W SFERZE POPRAWY JAKOŚCI ŚRODOWISKA	46
6.1. OCHRONA ZASOBÓW WODNYCH I JAKOŚCI WÓD	46
6.2. OCHRONA GLEB I GOSPODARKA ODPADAMI.....	51
6.3. OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	52
6.4. HAŁAS	53
6.5. POŁA ELEKTROMAGNETYCZNE	54
6.6. OCHRONA PRZYRODY I ROZWÓJ TURYSTYKI.....	55

6.7. EDUKACJA EKOLOGICZNA	70
7. POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	73
8. MONITORING I ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM, W TYM PROGRAMEM	74
9. MATERIAŁY WYKORZYSTANE W OPRACOWANIU	77

1. WSTĘP

1.1. Podstawa opracowania

Podstawą opracowania jest umowa zawarta przez Spółkę EKO-EFEKT z Wójtem Gminy Rąbino.

Program ochrony środowiska jest dokumentem określającym cele i zadania administracji państwowej oraz samorządów w zakresie ochrony środowiska i racjonalnej gospodarki jego zasobami. Jego opracowanie wynika z artykułu 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62 poz. 627), który zobowiązuje zarządy województw, powiatów i gmin do opracowania programów ochrony środowiska, mających na celu realizację polityki ekologicznej państwa.

Część programu ochrony środowiska stanowi plan gospodarki odpadami opracowany, jako odrębny dokument, zgodnie z wymaganiami określonymi w artykule 14 i 15 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach (Dz. U. Nr 62 poz. 628).

Program ochrony środowiska ma za zadanie pomóc w rozwiązywaniu istniejących problemów, a także przeciwdziałać zagrożeniom, które mogą pojawić się w przyszłości. **"Program ochrony środowiska dla gminy Rąbino"** jest zarówno długoterminowym planem strategicznym do 2013 r., jak też planem wdrożeniowym na lata 2006-2009.

1.2. Cel i zawartość programu

Program ochrony środowiska daje wytyczne dla formułowania polityki ochrony środowiska w regionie. Zawarte w nim zadania pozwolą zapewnić odpowiednie warunki życia mieszkańców przy zakładanym rozwoju gospodarczym. Długoterminowy cel programu sformułowany został następująco:

Harmonijny, zrównoważony rozwój gminy, w którym wymagania ochrony środowiska mają nie tylko istotny wpływ na przyszły charakter regionu, ale również wspierają jego rozwój gospodarczy.

Cele ekologiczne zostały określone dla dwóch okresów:

- na lata 2006 - 2013 wraz z kierunkami działań,
- na lata 2006 - 2009 wraz z listą priorytetowych zadań

Opracowanie obejmuje zakresem:

- określenie aktualnego stanu środowiska w gminie,
- prognozowane zmiany w zakresie ochrony środowiska,
- działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie ochrony środowiska,
- określenie instrumentów finansowych służących realizacji zamierzonych celów,
- system monitoringu i oceny realizacji zamierzonych celów.

Tabela nr 2.1. Powierzchnia gminy Rąbino

Wyszczególnienie	2004r.	%
Powierzchnia ogółem	18.000 ha	100
Użytki rolne	10.102 ha	56,13
W tym:		
- grunty orne	8.972 ha	49,85
- łąki	464 ha	2,58
- pastwiska	633 ha	3,52
- sady	33 ha	0,18
Lasy	6.695 ha	37,19
Pozostałe grunty (pod zabudowaniami, podwórze, drogi, nieużytki)	1.203 ha	6,68

Źródło: Dane UG wg stanu na dzień 31.XII.2004r.

Jak wynika z tabeli 1 powierzchnię gminy w 56,13 % (10102 ha) stanowią użytki rolne, w tym 49,85 % (8972 ha) to grunty orne, a 6,1 % (1097 ha) to użytki zielone. Pozostałe grunty (pod zabudowaniami, podwórze, drogi, nieużytki) stanowią 6,68 % (1203 ha) powierzchni gminy. 37,19 % (6695 ha) stanowią lasy i grunty leśne.

Tabela nr 2.2. Liczba ludności gminy Rąbino (stan na koniec 03.2006 r. wg ewidencji UG)

L.p.	Miejscowość	Liczba ludności	Liczba ludności
1	Dąbrowa Białogardzka	244	256
	Polakowo	12	
2	Niebórz	1	402
	Nielep	368	
	Dołganów	33	
3	Kłodzino	135	135
4	Głodzino	115	484
	Jezierzyce	212	
	Lipie	157	
5	Paszęcin	220	407
	Modrzewiec	187	
6	Rola	56	56
7	Gąsków	70	70
8	Kołatka	10	1106
	Liskowo	41	
	Rąbino	1053	
	Racimierz	2	
9	Rąbinko	139	143
	Zbytki	4	
10	Biała Góra	178	178
11	Świerznica	93	93
12	Dąbrówka	18	230
	Batyń	212	
13	Biernów	131	131
14	Gręzino	22	340
	Rzecino	318	

15	Stare Ludzicko	180	180
	SUMA	4217	4217

Obecnie gminę zamieszkuje 4217 mieszkańców skupionych w 15 sołectwach.

Gmina należy do jednostek administracyjnych o niskiej liczbie ludności przypadającej na 1 km², wynoszącej 23,45 mieszkańców. W ciągu ostatnich lat notowany jest niewielki, lecz stały ubytek liczby ludności, zamieszkującej teren gminy. Według prognoz proces ten będzie utrzymywać się.

Tabela nr 2.3. Rozwój ludności w gminie Rąbino w latach 2002-2006

Lp	Rok	Liczba ludności
1	2002	4235
2	2003	4195
3	2004	4221
4	2006	4217

Na terenie gminy Rąbino zarejestrowanych jest 139 podmiotów gospodarczych. W większości zakładane podmioty mają formę osoby cywilnej prowadzącej działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji prowadzonej przez Wójta Gminy. 13 podmiotów działa na podstawie wpisu do Krajowego rejestru Sądowego.

W branży handel dominują drobne sklepy spożywczo-przemysłowe. Na terenie gminy funkcjonuje również jedna apteka.

Na terenie gminy działają także podmioty, które zajmują się produkcją wyrobów z drewna – głównie palety.

Do najmocniejszych stron gminy należy rolnictwo. Sektor prywatny reprezentowany jest przez 291 gospodarstw rolnych w różnych przedziałach obszarowych. Gospodarstwa o małej powierzchni od 1 ha do 2 ha stanowią 30,24 % gospodarstw rolnych. Drugą, co do wielkości grupę stanowią gospodarstwa o powierzchni od 2 ha do 5 ha (23,71%). Na terenie gminy jest 66 (22,68%) gospodarstw rolnych o wielkości powyżej 15 ha.

Średnia wielkość gospodarstwa z dzierżawionymi gruntami Skarbu Państwa wynosi 16,20 ha użytków rolnych. Ponadto działalnością rolniczą zajmują się spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, które swoją siedzibę mają na terenie lub poza terenem gminy (8 spółek).

Na terenie gminy występuje przewaga gleb średnio dobrych.

W strukturze przydatności rolniczej, przeważają na terenie gminy w odniesieniu do gruntów ornych - kompleks żytni bardzo dobry i dobry, w odniesieniu do użytków zielonych – kompleks średni. Wskaźnik bonitacji gleb wynosi - 0,92

Do korzystnych kompleksów gleb ornych zaliczają się gleby kompleksu pszenno dobrego i kompleksu żytniego bardzo dobrego lub pszenno-żytniego.

Grunty kompleksu pszenno dobrego to gleby klasy bonitacyjnej IIIa i IIIb, wykazują dobry stopień kultury i zapewniają wysokie plony roślin uprawnych i warzyw.

Do gleb niekorzystnych zaliczają się gleby kompleksu żytniego słabego i żytniego bardzo słabego. Gleby te są słabo urodzajne. Występują one w sposób rozproszony na całym obszarze gminy, bardzo często w sąsiedztwie kompleksów leśnych.

Użytki zielone zajmują niewielki obszar gminy i występują głównie w sąsiedztwie rzek. Na terenie gminy przeważają użytki zielone średnie o IV klasie bonitacyjnej. Charakteryzują się one dobrymi właściwościami fizyko-chemicznymi i uregulowanymi stosunkami wodnymi.

Ze względu na znaczne obszary lasów, większe znaczenie gospodarcze na terenie gminy Rąbino mogłoby mieć leśnictwo. Ze względu na niewielką liczbę podmiotów gospodarczych przerabiających drewno, większość surowca przekazywana jest poza teren gminy. Z uwagi na wysoki udział lasów w ogólnej powierzchni gminy, istnieją możliwości wykorzystania surowca i rozwoju przemysłu drzewnego. Ogromne możliwości rozciągają się również przed kompleksowym zagospodarowaniem płodów runa leśnego- grzyby, jagody, zioła i inne- od sieci punktów skupu do zakładów przechowywujących i przetwarzających te surowce.

Gmina Rąbino posiada umiarkowane walory predysponujące ją do rozwoju turystyki. Są to głównie walory krajobrazowe, do których należy zaliczyć:

- znaczne kompleksy leśne, w tym o dużej atrakcyjności krajobrazowej i możliwe do swobodnej penetracji turystycznej,
- liczne i cenne pod względem krajobrazowym obszary (obszary chronionego krajobrazu i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe),
- cenne zabytki kultury materialnej,
- czyste powietrze.

Brak rozwiniętego przemysłu stwarza warunki do rozwoju różnych form turystyki, elementem dodatkowym są walory kulturowe, do których zaliczyć należy dawne dworki wkomponowane w parki krajobrazowe oraz inne zabytki architektoniczne podkreślające piękno terenów gminy.

Mieszkańcy gminy mają dobry dostęp do opieki zdrowotnej. Praktycznie wszyscy mieszkańcy objęci są podstawową opieką medyczną. Na terenie gminy Rąbino usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej, w tym także usługi stomatologiczne, świadczy Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Rąbinie. Ponadto pacjenci mają dostęp do poradni specjalistycznych, w ramach NFZ, w Połczynie Zdroju, Białogardzie, Świdwinie i Koszalinie. Na terenie gminy działa jedna apteka. Obsługa szpitalna oraz pogotowia ratunkowego prowadzona jest przez ZOZ w Połczynie Zdroju.

Na terenie gminy działają trzy jednostki OSP: Batyniu, Białej Górze i Rąbinie. Jednostka w Rąbinie należy do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

W gminie funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej w Modrzewiu dla 90 pensjonariuszy.

Sieć placówek oświatowych na terenie gminy tworzą:

- Zespół Szkół w Rąbinie,
- Szkoła Podstawowa w Nielepie,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Rzecinie,
- Gminne Przedszkole w Rąbinie.

Łącznie do szkół na terenie gminy w roku szkolnym 2004/2005 uczęszczało 503 uczniów.

Od 2004 r. na terenie gminy funkcjonuje Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Lipiu. Działalność Ośrodka polega na prowadzeniu edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży w ramach „zielonych szkół” oraz warsztatów i szkoleń dla dorosłych. Ośrodek dysponuje bazą noclegową dla 38 osób.

Zadania własne gminy w zakresie krzewienia i upowszechniania kultury realizuje Zakład Budżetowy Oświaty i Kultury w Rąbinie, w strukturze którego funkcjonuje Dom Kultury w Rąbinie oraz Biblioteka Publiczna w Rąbinie i jej Filia w Nielepie.

2.2. Charakterystyka fizyczno-geograficzna gminy

Pod względem fizyczno-geograficznym wg J.Kondrackiego, gmina Rąbino położona jest w obrębie prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego (31).

prowincja	Niż Środkowoeuropejski (31)	
	<i>Część północna gminy</i>	<i>Część południowa i centralna gminy</i>
podprowincja	Pobrzeża Południowobałtyckie (313)	Pojezierza Południowobałtyckie (314)
makroregion	Pobrzeże Koszalińskie (313.4)	Pojezierze Zachodniopomorskie (314.4)
mezoregion	Równina Białogardzka (313.42)	Wysoczyzna Łobeska (314.44)

Obszar gminy położony jest w północno-wschodniej części jednostki tektonicznej wału pomorskiego. Osady podłoża mezozoicznego (jura dolna i środkowa) zalegają 50 m ppt i przykryte są osadami trzeciorzędowymi. Miąższość utworów czwartorzędowych jest bardzo zmienna i wynosi od blisko 200 m w strefie wału morenowego Białego Zdroju (wzniesienie do ponad 170 m npm), do 100-200 m w centralnej i południowej części gminy, do zaledwie 30-40 m w północno-wschodniej części gminy. W profilu osadów czwartorzędowych przeważają gliny zwałowe występujące w 3-4 poziomach rozdzielonych osadami wodnolodowcowymi o stosunkowo małej miąższości. Gmina pod względem geomorfologicznym stanowi wysoczyznę moreny dennej przechodzącą w północnej części w równinę sandrową. Rzeźba terenu jest bardzo młoda i urozmaicona, co związane jest z przebiegiem procesów deglacjacji na linii sotatniego zlodowacenia. W wyniku późnoglacialnej erozyjno-akumulacyjnej działalności wód roztopowych oraz akumulacyjnej (moreny, kemy, ozy) i erozyjnej (rynny) działalności lądolodu ukształtowała się powierzchnia o wysokich walorach krajobrazowych. Na terenie gminy wyróżnić można 5 interesujących obiektów geomorfologicznych:

- Wał ozowy (oz kłodziński)
- Czołowomorenowe wzniesienie Białego Zdroju
- Czołowomorenowe wzniesienie zwane Wzgórzem Ślemień
- Dolina Mogilicy
- Kem głodziński i krawędź wysoczyzny morenowej w rejonie Głodzina i Zbytków.

Obszar gminy cechuje się znaczną lesistością, lasy zajmują 37,19% powierzchni całego obszaru gminy. Są to głównie lasy państwowe, będące w zarządzie Nadleśnictw: Białogard, Świdwin i Połczyn Zdrój. Występują one w zwartych kompleksach, skoncentrowane głównie w północnej, zachodniej i centralnej części gminy. Ekosystemy leśne reprezentowane są przez kilkanaście siedliskowych typów lasów. W strukturze siedliskowej dominują siedliska świeże, reprezentowane głównie przez lasy mieszane świeże i lasy świeże oraz bory mieszane świeże i bory świeże. Zdecydowanie mniejsza powierzchnię zajmują siedliska lasów wilgotnych. Lasy na obszarze gminy mają funkcję gospodarczą, z wyjątkiem lasów w dolinie rzeki Mogilicy, które posiadają status lasów wodochronnych. W odniesieniu do lasów ochronnych, wszelka działalność gospodarcza musi być podporządkowana kryteriom ochrony, według których nadrzędną funkcją lasu jest pełnienie roli ekologiczno-społecznej.

Zgodnie z informacją Nadleśnictwa Świdwin, oprócz lasów gospodarczych będących w zarządzie Nadleśnictwa, na terenie gminy znajduje się :

- 108 ha lasów wodochronnych,
- 30 ha lasów stanowiących ostoję zwierząt chronionych,

- 9 ha lasów o szczególnym znaczeniu dla obronności.

Przydatność lasów gminy, z punktu widzenia atrakcyjności krajobrazu, odporności na penetrację turystyczną oraz dostępności do zagospodarowania rekreacyjnego jest zróżnicowana. Największą odpornością na degradację, spowodowaną użytkowaniem rekreacyjnym charakteryzują się lasy mieszane świeże, lasy świeże oraz bory mieszane świeże w starszych klasach wiekowych. Lasy te występują na terenie gminy w większych kompleksach. Poza ekosystemami leśnymi, szczególną rolę odgrywają zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, przydrożne, w obniżeniach terenowych przy oczkach wodnych i bagienkach, wzdłuż cieków oraz starodrzew cmentarny i parkowy.

Obszar Gminy Rąbino należy do ubogich w zasoby surowców mineralnych, do których zaliczyć można drobne dzikie wyrobiska, z których dla potrzeb lokalnych prowadzone jest wydobywanie piasków i żwirów.

Na terenie gminy znajduje się 10 złóż torfów sklasyfikowanych i zbilansowanych przez Instytut Melioracji i Użytków Zielonych. Cztery z nich znajdują się na obszarze sandru Topieli w północnej części gminy, natomiast pozostałe są to niewielkie złoża wypełniające zagłębienia wytopiskowe na wysoczyźnie moreny dennej w rejonie Nielepu, Jezierzyc i Starego Ludzicka.

W zakresie środowiska przyrodniczego gmina charakteryzuje się następującymi uwarunkowaniami zewnętrznymi:

- Teren gminy znajduje się na obszarze zlewni I rzędu Regi i Parsęty oraz zlewni II rzędu: Topieli, Mogilicy i Bukowej. Zlewnie Regi i Parsęty łączą korytarze ekologiczne wchodzące w skład Ekologicznych Systemów Obszarów Chronionych doliny Mogilicy oraz rynny Mogilicy – Regi. Z układu zlewniowego wód powierzchniowych oraz przebiegu głównych kierunków wód podziemnych wynika, że utrzymanie w równowadze poszczególnych ekosystemów na obszarze gminy, zależy w znacznym stopniu od właściwego prowadzenia gospodarki wodno-ściekowej zarówno na obszarze gminy jak i na obszarze gmin sąsiednich.
- Wzdłuż północnej granicy gminy (pomiędzy Gąskowem i Białą Górą) przebiega granica strefy ochrony pośredniej komunalnego ujęcia wód powierzchniowych dla miasta Białogard w Dębczynie.
- Na terenie gminy znajdują się cenne obszary przyrodnicze, wymagające ochrony, których kontynuację stanowią: obszar przyrodniczy w gminie Sławoborze oraz w gminie Białogard (proponowane jako Obszary Chronionego Krajobrazu).
- W bezpośrednim sąsiedztwie gminy znajduje się obszar ochrony uzdrowiskowej Połczyna Zdroju (strefa C).
- Ponadto, w niewielkiej odległości od granic gminy Rąbino znajdują się: Drawski Park Krajobrazowy granica parku przebiega w odległości 5 km od pld. – wsch. części terenu gminy) oraz lotnisko wojskowe w Świdwinie (1-2 km od pld. – zach. granicy gminy).

Na terenie gminy występuje łącznie:

- 11 gatunków ryb,
- 8 gatunków płazów,
- 4 gatunki gadów,
- 103 gatunki ptaków,
- 29 gatunków ssaków.

W gminie Rąbino zostało ustanowionych 12 pomników przyrody, którymi są pojedyncze drzewa, głązy narzutowe i użytek ekologiczny. W wielu miejscowościach występują parki pałacowe i dworskie oraz krajobrazowe. Łącznie 17 parków o powierzchni około 100 ha. Poza konserwatorską ochroną przyrody ustala się obowiązek ochrony zieleni występującej w formie skupisk zieleni wysokiej, między innymi w parkach, na cmentarzach, w przydrożnych szpalerach, wzdłuż cieków wodnych, a także zieleni śródpolnej.

3. CHARAKTERYSTYKA STANU ŚRODOWISKA ORAZ TECHNICZNEJ INFRASTRUKTURY OCHRONY ŚRODOWISKA

3.1. Zasoby i jakość wód

Wody podziemne

Gmina Rąbino znajduje się w podregionie pomorskim, pomorsko-kujawskiego regionu hydrogeologicznego. Główny poziom użytkowy występuje w obrębie osadów czwartorzędowych, na głębokości od kilku do 60 m. Miąższość tego poziomu użytkowego waha się w granicach 5-40 m, a wydajności eksploatacyjne w granicach 30-50 m³/h.

Jakość wód gruntowych badana była przez WIOŚ w powiecie świdwińskim tylko w Połczynie Zdroju w latach 1999-2003. Jakość utrzymuje się na poziomie Ib, czyli są to wody o wysokiej jakości.

Na terenie powiatu brak głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) w ośrodku porowym w piętrze czwartorzędowym.

W załączeniu mapka dotycząca oceny jakości wód podziemnych badanych w 2003 r. w województwie zachodniopomorskim (Raport o stanie środowiska w woj. Zachodniopomorskim w latach 2002-2003, WIOŚ).

Wody powierzchniowe

Przeważająca część gminy Rąbino leży w zlewni Parsęty, która jest najdłuższą rzeką Przymorza Bałtyckiego, jej długość wynosi 127,1 km. Mimo że na wielu odcinkach została ona uregulowana, to generalnie rzeka i jej dolina zachowały naturalny charakter; w okolicy Osówka ma ona charakter przełomowy. Obszary źródłiskowe w zlewni występują na różnych wysokościach i są związane z obszarami o różnej genezie morfologicznej. Źródła Parsęty znajdują się w okolicy wsi Parsęcko na wysokości 137 m n.p.m.

Do istotnych cech zlewni Parsęty należy korzystny układ sieci rzecznej. Parsęta ma dobrze rozwiniętą sieć dopływów z licznymi ciekami okresowymi. W sumie zlewnię tworzą 22 bezpośrednie dopływy Parsęty, w tym rzeka Radew (dł. 85 km) z 12 większymi dopływami, o łącznej długości około 682 km.

Jednym z lewostronnych dopływów Parsęty jest rzeka Mogilica, która przepływa przez teren Rąbina. Długość tej rzeki wynosi 42 km, a zlewnia 163 km². Pozostałe cieką są znacznie mniejsze, o zmiennych, niewielkich przepływach. Strumień Topiel jest lewostronnym dopływem Mogilicy, strumień Graniczna – prawostronnym dopływem Topieli. Strumień Wilcza płynie przez sąsiednie gminy i na niewielkim odcinku jest strumieniem granicznym dla gminy Rąbino i Sławoborze. Topiel i Graniczna mają źródła na granicy polno-leśnej, na krawędzi wysoczyzny denno-morenowej i przepływają przez tereny lesne sandrów w północnej części gminy Rąbino. Oba cieką włączone są w system melioracyjny odwadniający śródleśne torfowiska. Na znacznej długości strumienie nie są regulowane.

Rzeka Mogilica bierze swój początek z Wysoczyzny Łobeskiej. Początkowo, rynną glacialną wcięta w obszar wysoczyzny denno-morenowej, spływa w kierunku Pradoliny Pomorskiej, gdzie po jej przecięciu łączy się z Parsętą. Najkorzystniejsze warunki dla bytowania ryb znajdują się w górnym i dolnym odcinku Mogilicy. W górze woda jest bardzo czysta i dno obfituje w liczne kryjówki. Występują tu ryby łososiowate, strzelba potokowa i głowacz białopłetwy. Poniżej Rąbina otoczenie z lesnego zmienia się na łąki i skupiska zarośli

madbrzeźnych, co skutkowało spadkiem zagęszczenia masy ryb. W okolicach miejscowości Lipie Mogilica płynie malowniczą, głęboko wciętą doliną o naturalnym charakterze koryta. Na dnie doliny, w sąsiedztwie rzeki i na wysiękach w zboczach, wykształcają się lasy łęgowe z domieszką olszy w drzewostanie. W północnej części gminy dolina Mogilicy wraz ze Świerznicą przecinają równinę sandrową i wysoczyznę morenową. Występują tutaj bogate florystycznie lasy łęgowe i grądy. Dolina Mogilica wchodzi w skład Specjalnego Obszaru Ochrony SOO - NATURA 2000 – PLH 320007 Dorzecze Parsęty.

Południowo-zachodni skrawek gminy leży w zlewni Regi.

Analiza wyników badań wód powierzchniowych województwa zachodniopomorskiego z lat 1993-2003 wykazuje korzystną zmianę jakości wód, wyrażającą się zmniejszeniem stężeń zanieczyszczeń parametrów powodujących obniżenie klasyfikacji wód. Jednak jakość ujściowych odcinków głównych rzek jest wciąż niezadawalająca. W 2003 r. wody Parsęty spełniały normy ustalone dla III klasy czystości (klasyfikowały do tej klasy: miano Coli typu kałowego oraz azot azotynowy). Zbyt wysokie miano Coli oraz zawartość związków azotu i fosforu są wynikiem braku wysokosprawnych oczyszczalni komunalnych, wprowadzania do wody i gruntu ścieków surowych, zanieczyszczeń obszarowych pochodzących ze zlewni rolniczych.

Na terenie gminy znajdują się dwa zbiorniki o powierzchni powyżej 1 ha: Jezioro Jezierzycze (8,6 ha 114,3 m n.p.m.) oraz Jezioro Nielep (1,84 ha 108 m n.p.m.). Są to zbiorniki bezodpływowe.

3.2. Gospodarka wodno-ściekowa

3.2.1. Gospodarka wodna

Nie wszystkie miejscowości gminy posiadają sieć wodociągową. Istniejąca sieć wodociągowa jest w różnym stanie technicznym. Sieci wykonane przed 1980 rokiem to rurociągi z rur stalowych, żeliwnych lub azbestowo-cementowych. W okresie późniejszym wodociągi wykonywane były z rur PVC.

Sieci wodociągowe z rur stalowych i azbestowo-cementowych są w złym stanie i muszą być wymienione (17,8 km sieci).

Długość wybudowanych sieci wodociągowych w gminie wynosi 56,1 km.

Procent mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej wynosi około 96%.

Jest ona wyposażona w hydranty.

Informacje na temat istniejących ujęć wody i sieci wodociągowej zebrano w poniższej tabeli.

Tabela nr 3.1. Ujęcia wody i sieć wodociągowa na terenie gminy Rąbino

L.p.	Nazwa miejscowości	Ilość przyłączy wodociągowych	Ujęcia i stacje wodociągowe	Długość sieci wodociągowej	Rok budowy materiału
1	Batyń	67	1 studnia, zrekonstruowana w 2005 r. o Q _{sr.dob.} =68 m ³ /d Pozwolenie wodnoprawne nr OŚ-6223/9/06 ważne do 28.04.2026 r.	4719	PVC, PE 1976

2	Biała Góra	46	2 studnie Q=22,8 m ³ /h Pozwolenie wodnoprawne nr OŚ-6223/8/2000 ważne do 13.03.2010 r.	840	Stal 1981
3	Biernów.	42	Podłączone do Rzecina	847	PE 2001
4	Dąbrowa Białogardzka	59	1 studnia Q=60 m ³ /h, pozwolenie wodnoprawne nr OŚ-6223/24/2002 ważne do 28.01.2013 r.	2330	Stal
5	Dąbrowa Biaogardzka Kol.	8		2000	PE
6	Dąbrówka	-	Ujęcia indywidualne, 2 budynki mieszkalne	-	-
7	Dołganów	10	Z Kłonina	2107	PVC
8	Gąsków	18	1 studnia Q=3 m ³ /h Pozwolenie wodnoprawne nr OŚ-6223/1/2003 ważne do 03.02.2013 r.	600	PE 2002
9	Głodzino	33	Z ujęcia w Batyniu	2120	
10	Gręzino	7	Zasilanie z Rzecina	400	PE 2001
11	Jezierzyce	53	Zasilanie ze Stare Ludzicko	3170	AC, stal
12	Kłodzino	36	1 studnia Q=45m ³ /h, zestaw pomp pozwolenie wodnoprawne nr OŚ-6223/2/2003 ważne do 03.02.2013 r.	1107	PVC, PE 2002
13	Kołatka	4	Zasilanie z Rąbina	1816	PE 2002
14	Lipie	42	Zasilanie z Rąbina	2870	PE, stal 1980
15	Liskowo	12	Zasilanie z Rąbina	1000	
16	Modrzewiec	-	1 studnia 10m ³ /h	-	
17	Nielep	111	1 studnia Q=18m ³ /h Pozwolenie wodnoprawne nr OŚ-6223/7/2000 ważne do 13 marca 2010 r.	2500	AC, stal 1962
18	Paszęcin	42	Zasilanie z Rąbina	1964	AC, PVC 1960

19	Polakowo	-	Ujęcie indywidualne	-	
20	Racimierz	1	Zasilenie z Rąbina	500	PE
21	Rąbinko	37	1 studnia $Q_{\text{sr.dob.}}=10,38 \text{ m}^3/\text{d}$ Pozwolenie wodnoprawne nr OŚ-6223/3/06 ważne do 14.03.2016 r.	928	
22	Rąbino	139	5 studni $Q=65 \text{ m}^3/\text{h}$; $Q_{\text{sr.dob.}}=400 \text{ m}^3/\text{d}$ $19 \text{ m}^3/\text{h}$; $24 \text{ m}^3/\text{h}$; $2 \times 14 \text{ m}^3/\text{h}$ Pozwolenie wodnoprawne nr OŚ-6223/12/2003 ważne do 07.08.2013 r.	6500	PVC, AC, PE 1988/2003
23	Role	12	1 studnia $Q_{\text{sr.dob.}}=8,2 \text{ m}^3/\text{d}$ Pozwolenie wodnoprawne nr OŚ-6223/1/06 ważne do 16.02.2016 r.	740	Stal, PE 1967
24	Rzęcino	95	2 studnie o wydajności $9 \text{ m}^3/\text{h}$ i $31 \text{ m}^3/\text{h}$ pozwolenie wodnoprawne nr OŚ-6223/74/2001 ważne do 15.02.2011 r.	7000	PVC, PE
25	Stare Ludzicko	42	1 studnia $Q=36 \text{ m}^3/\text{h}$ Pozwolenie wodnoprawne nr OŚ-6223/73/2001 ważne do 23.02.2011 r.	5590	AC, PE 1960/2003
26	Świerznica	21	Zasilenie z Rąbina	4500	
27	Zbytki	-	Ujęcia indywidualne	-	
	RAZEM			56148	

Miejscowości posiadające sieć wodociągową zaopatrywane są w wodę z ujęć wody zlokalizowanych w miejscowościach: Kłodzino, Nielep, Dąbrowa Białogardzka, Rzęcino, Biała Góra, Gąsków, Rąbino, Role, Stare Ludzicko, Rąbinko, Batyń, Modrzewiec.

Mieszkańcy miejscowości bez sieci wodociągowej korzystają z indywidualnych ujęć wody w tym także ze studni kopanych. Woda ze studni kopanych nie spełnia norm wody do picia.

Pozwolenia wodnoprawne i wyniki badań wody zamieszczono w [Załączniku nr 1](#).

Liczba mieszkańców korzystających z wodociągów wynosi **4 046**

Liczba mieszkańców cierpiących na niedobór wody: **169**

Zapotrzebowanie na dodatkową wodę spełniającą normy (wymagany wzrost wydajności SUW spełniających normy) : **253,5 m³/d**.

Poniżej przedstawiono zadania inwestycyjne z zakresu gospodarki wodnej zgodnie ze Sprawozdaniem z przeprowadzonych inwestycji na terenie gminy Rąbino, kwiecień 2006 r.:

Modernizacja hydroforni w Rąbinku

Modernizacja polegała na odnowieniu zbiorników hydroforowych, armatury wodociągowej wewnątrz budynku wraz z modernizacją instalacji elektrycznej oraz ujęcia wody.

Koszt – 24610 zł (środki własne - 9610 zł).

Modernizacja SUW w Rąbinie wraz z budową sieci wodociągowej w miejscowościach Paszęcín i Lipie

W 1999 wykonano modernizację SUW w Rąbinie, poprzez wykonanie pompowni II0, dzięki której zaistniała możliwość zasilania w wodę czterech miejscowości:

- Rąbino
- Lipie
- Paszęcín
- Świerznica

Wynikiem przeprowadzonej modernizacji technologicznej stacji jest zwiększenie produkcji wody do 700 m³/d, uzyskanie lepszych parametrów uzdatnianej wody (obniżenie związków żelaza i manganu), podłączenie Paszęcína i Lipia do zbiorczego wodociągu w Rąbinie (likwidacja ujęcia w Paszęcínie).

Koszt – 479300 zł (środki własne - 154300 zł).

Budowa wodociągu Dołganów-Kłodzino

Modernizacja istniejącego ujęcia wody w Kłodzinie poprzez zastosowanie technologii opartej na montażu falownika wysyłającego impulsy do nowej pompy głębinowej. W wyniku tego zlikwidowano stare ujęcie wody w Dołganowie oraz budynek hydroforni w Kłodzinie, uzyskano lepsze parametry wody oraz zmniejszono awaryjność sieci.

Koszt – 156321 zł.

Wymiana przyłączy wodociągowych w miejscowości Role i Lipie

Poprzez likwidację starych, przedrzewiałych rur stalowych zapewniono lepszy dopływ wody pitnej, zmniejszono awaryjność sieci, starty wody.

Koszt – 53500 zł (środki własne 37500 zł).

Budowa wodociągu Rzecino-Biernów

Wykonano:

- Tranzyt Biernów – Rzecino – 3605 mb
- Wymiana sieci wodociągowej zbudowanej z AC we wsiach: Rzecino, Biernów, Gręzino
- Modernizacja stacji wodociągowej w Rzecinie.
- Zlikwidowano ujęcia w Gręzinie i Biernowie z uwagi na występowanie azotanów.

Koszt – 475000 zł (środki własne – 205000 zł).

Wymiana sieci wodociągowej w Gąskowie

Wykonano:

- Sieć wraz z przyłączami PE – 600 mb
- Zestawy wodomierzowe

- Wymiana rur i armatury w hydroforni wraz z montażem automatycznego filtra do uzdatniania wody.

Koszt: 42000 zł.

Budowa wodociągu Jezierzycze-Kolonia Lipie

Wykonano:

- 2232 mb sieci z PE
- 6 zestawów wodomierzowych

Koszt – 98975 zł (środki własne – 59475 zł).

Budowa wodociągu Rąbino-Kołatka

Wykonano:

- 1946 mb sieci
- 5 zestawów wodomierzowych

Koszt – 100045 zł (środki własne – 59475 zł).

Wymiana sieci wodociągowej w Kłodzinie

Wykonano:

- 1107 mb sieci
- 28 zestawów wodomierzowych

Koszt – 91378 zł (środki własne – 54878 zł).

Budowa wodociągu Stare Ludzicko-Jezierzycze wraz z modernizacją ujęcia wody w Starym Ludzicku

Wybudowano nową sieć i zmodernizowano ujęcie wody, zastosowano technologię opartą na falowniku, który przesyła impulsy do pompy głębinowej.

Wykonano:

- 5590 mb sieci z PVC
- 1155 mb z PE
- modernizacja ujęcia wody

Koszt – 248564 zł (środki własne – 191564 zł).

Renowacja studni głębinowej w Batyniu

Przeprowadzono rekonstrukcję otworu studziennego.

Koszt – 70252 zł (środki własne – 15683 zł).

3.2.2. Gospodarka ściekowa

Nie wszystkie miejscowości gminy posiadają kanalizację sanitarną. Istniejąca kanalizacja sanitarna wybudowana jest z rur kamionkowych, betonowych i PVC. Większość studni rewizyjnych wykonana jest z kręgów betonowych. Kanały wykonane z rur kamionkowych i betonowych przed 1980 rokiem są w stanie złym. Występuje w nich zjawisko eksfiltracji ścieków i infiltracji wody gruntowej.

Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej w gminie wynosi 9,3 km. Jest to kanalizacja grawitacyjna. Ścieki z kanalizacji odprowadzane są do oczyszczalni ścieków zlokalizowanych w miejscowości Jezierzycze, Dąbrowa Białogardzka, Rąbino, Nielep. Kanalizacja w zakresie szczątkowym istnieje w miejscowościach Rzecino i Nielep.

Procent mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej wynosi około 25%.

W miejscowościach bez możliwości bezpośredniego odprowadzenia ścieków do oczyszczalni ścieki spływają do zbiorników bezodpływowych, rowów, są wywożone na pola.

Zbiorniki bezodpływowe są nieszczelne.

Informacje na temat istniejącej sieci kanalizacyjnej zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela nr 3.2. Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Rąbino

Miejscowość	Długość kanalizacji sanitarnej [mb]	Stan sieci
Dąbrowa Białogardzka	1500	zły
Jezierzyce	1000	zły
Modrzewiec	bd	zły (wł. DPS)
Nielep	bd	zły (wł. Spółdzielnia Mieszkaniowa)
Rąbino	6343	
Rzęcino	500	zły
RAZEM	9343	

Na terenie gminy Rąbino znajdują się oczyszczalnie ścieków w poniższych miejscowościach:

- Dąbrowa Białogardzka – osadnik podłużny, osadnika Imhoffa, złoża zraszane, stawy roślinne, na terenie gorzelni, stan techniczny zły, odbiornikiem jest rzeka Rega;
- Jezierzyce – rów cyrkulacyjny, osadnik wtórny, gminna, stan techniczny – po modernizacji w 2001r., odbiornikiem jest rzeka Świerzniczka;
- 2 rowy cyrkulacyjne, osadnik wtórny, na terenie Spółdzielni Eksploatacyjnej „Na Skarpie” w Rąbinie, odbiornikiem jest rzeka Mogielnica;
- Rąbino gorzelnia – oczyszczalnia nie działa;
- Rąbino topialnia serów – Miniblok na terenie OSM Białogard, odbiornikiem jest rzeka Mogielnica;
- Nielep – osadnik OGM – 9, złoża zraszane, stan techniczny zły, na terenie Spółdzielni Mieszkaniowej „Przyszłość”, odbiornikiem jest jezioro Bystrzyno Duże.

Oczyszczalnia w Rąbinie – topialnia serów nie ma pozwolenia wodno – prawnego.

Poniżej charakterystyki istniejących oczyszczalni: ścieków w Jezierzycach, Dąbrowie Białogardzkiej i Rąbinie dla osiedla „Na Skarpie”.

O oczyszczalniach ścieków w Nielepie i w Rąbinie dla gorzelni i topialni serów brak danych.

Oczyszczalnia ścieków - Jezierzyce

Lokalizacja: Jezierzyce

Odbiornik: rzeka Świerzniczka

Zlewnia rzeki: Mogielnica

Rodzaj oczyszczalni: mechaniczno – biologiczna

Rok przekazania do eksploatacji: 1983r.

Rok ostatniej modernizacji: rozpoczęcie 2001 rok

Liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię: M = 184

Przepustowość oczyszczalni: 48 m³/d

Ilość dopływających ścieków do oczyszczalni średnia/maksymalna

- w czasie pogody bezopadowej: 35,7/40 m³/d
- w czasie opadów: 38/48 m³/d

Liczba równoważnych mieszkańców ogółem dla stanu istniejącego: RLM = 214

Ilość osadów powstających na oczyszczalni w t s.m./dobę i % ich uwodnienia:
3,65 t s.m./rok, 98%

Sposób zagospodarowania osadów ściekowych: składowanie.

Pozwolenie wodnoprawne nr OŚ-6223/30/2001 ważna do dnia 28.12.2006 r.

Stężenia zanieczyszczeń w ściekach

Wskaźnik	Jednostka	Stężenie w ściekach dopływających	Stężenie w ściekach oczyszczonych
BZT ₅	(g O ₂ /m ³)	(232)	(18,0)
ChZT	(g O ₂ /m ³)	473	39
Zawiesina ogólna	mg/l	168	11
Azot ogólny	mg/l	44,8	16,3
Fosfor ogólny	mg/l	11,5	3,6

Syntetyczne informacje na temat technologii oczyszczania ścieków i przeróbki osadu:

Oczyszczalnia ścieków Jezierzycach: mechaniczno – biologiczna

Technologia: krata ręczna, reaktor cyrkulacyjny, osadnik wtórny pionowy, pompownia osadu, poletka osadu (2 szt.).

Oczyszczalnia ścieków Dąbrowa Białogardzka

Lokalizacja: **Dąbrowa Białogardzka**

Odbiornik: rzeka Rega

Zlewnia rzeki: Morze Bałtyckie

Rodzaj oczyszczalni: mechaniczno – biologiczna

Rok przekazania do eksploatacji: brak danych

Rok ostatniej modernizacji: rozpoczęcie 2002 rok

Liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię: M = 200

Przepustowość oczyszczalni: 50 m³/d

Ilość dopływających ścieków do oczyszczalni średnia/maksymalna:

- w czasie pogody bezopadowej: 26 / 30 m³/d
- w czasie opadów: 32 / 48,3 m³/d

Liczba równoważnych mieszkańców ogółem dla stanu istniejącego: RLM = 240

Ilość osadów powstających na oczyszczalni w t s.m./dobę i % ich uwodnienia:

0,015 t s.m./dobę, ~80%

Sposób zagospodarowania osadów ściekowych: składowanie

Pozwolenie wodnoprawne nr OŚ-6223/24/2002 ważne do 28.01.2013 r.

Stężenia zanieczyszczeń w ściekach

Wskaźnik	Jednostka	Stężenie w ściekach dopływających	Stężenie w ściekach oczyszczonych
BZT ₅	mg O ₂ /l (g O ₂ /m ³)	289	18
ChZT	mg O ₂ /l (g O ₂ /m ³)	454	28

Zawiesina ogólna	mg/l	282	11
Azot ogólny	mg/l	64,2	11,5
Fosfor ogólny	mg/l	12,8	2,7

Syntetyczne informacje na temat technologii oczyszczania ścieków i przeróbki osadu:

Oczyszczalnia ścieków Dąbrowie Białogardzkiej: mechaniczno – biologiczna

Technologia: przepompownia główna, osadnik Imhoffa, złoża biologiczne zraszane, studnia rewizyjna z filtrem, staw trzcinowy, studnia piętrząca.

Oczyszczalnia ścieków, zarządca Spółdzielnia Eksploatacyjna Na Skarpie Rąbino 67a, 78 – 331 Rąbino

Lokalizacja: **Rąbino**

Odbiornik: rzeka Mogilica

Zlewnia rzeki: Parsęta

Rodzaj oczyszczalni: mechaniczno – biologiczna

Rok przekazania do eksploatacji: brak danych

Rok ostatniej modernizacji: brak danych

Liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię: brak danych

Przepustowość oczyszczalni: 120 m³/d

Ilość dopływających ścieków do oczyszczalni średnia/maksymalna: brak danych

- w czasie pogody bezopadowej: brak danych.
- w czasie opadów: brak danych

Liczba równoważnych mieszkańców ogółem dla stanu istniejącego: RLM = 380

Ilość osadów powstających na oczyszczalni w t s.m./dobę i % ich uwodnienia: brak danych o osadach.

Sposób zagospodarowania osadów ściekowych: składowanie

Stężenia zanieczyszczeń w ściekach

Wskaźnik	Jednostka	Stężenie w ściekach dopływających	Stężenie w ściekach oczyszczonych
BZT ₅	mg O ₂ /l (g O ₂ /m ³)	350,0	31,0
ChZT	mg O ₂ /l (g O ₂ /m ³)	b.d	143,0
Zawiesina ogólna	mg/l	b.d	39,0
Azot ogólny	mg/l	b.d	b.d
Fosfor ogólny	mg/l	b.d	b.d

Syntetyczne informacje na temat technologii oczyszczania ścieków i przeróbki osadu:

Na proces technologiczny oczyszczalni ścieków składają się następujące elementy:

krata ręczna, dwa rowy cyrkulacyjne o pojemności czynnej 2x 76,5 m³, osadnik wtórny o pojemności 4,5 m³ przepompownia osadu, poletka osadowe o powierzchni 162 m².

Liczba mieszkańców korzystających z kanalizacji : **1049**

Obecny stopień skanalizowania mieszkańców: **25%**

Liczba mieszkańców cierpiących na niedobór podłączeń do kanalizacji: **3166**

Zapotrzebowanie na dodatkowe podłączenia do kanalizacji (wymagany wzrost wydajności oczyszczalni ścieków) : **474,90 m³/d.**

Poniżej przedstawiono zadania inwestycyjne w zakresie gospodarki ściekowej wykonane na terenie gminy Rąbino, zgodnie ze Sprawozdaniem z przeprowadzonych oraz planowanych inwestycji i projektów na terenie gminy Rąbino, kwiecień 2006 r.

Wymiana kanalizacji sanitarnej w Jezierzycach

Wymieniono przewody z kamionki na rury PCV (140 mb) – odcinek prowadzący ścieki do oczyszczalni.

Koszt – 26750 zł.

Modernizacja oczyszczalni ścieków w Jezierzycach

Zakres modernizacji obejmował:

- remont kraty wstępnej
- remont osadnika wtórnego
- remont przepompowni
- remont rowu cyrkulacyjnego wraz z urządzeniem napowietrzającym
- zamontowano nową pompę recyrkulacyjną
- zmodernizowano instalację elektryczną i sterowanie.

Koszt – 107000 zł.

Modernizacja oczyszczalni ścieków w Dąbrowie Białogardzkiej

Wymieniono rurociągi technologiczne oraz instalację elektryczną. Wyremontowano osadnik Imhoffa, wymieniono złożo biologiczne oraz cały osprzęt przepompowni osadu.

Koszt – 96300 zł (środki własne – 13000 zł).

Budowa kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej i tłocznej z pompownią ścieków w Rąbinie

Zbudowano sieć kanalizacji sanitarnej na terenie Rąbina:

- kanały grawitacyjne o długości 3609 mb
- kolektory tłoczne – 2949 mb
- pompownie ścieków – 5 szt
- przykanaliki – 819 mb

Koszt – 1808300 zł (środki własne – 643116 zł). Reszta finansowana z funduszu SAPARD.

W wyniku realizacji projektu realizowanego w ramach Funduszu Spójności pt. „Zintegrowana gospodarka wodno-ściekowa w Dorzeczu Parsęty” zadania z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, dotychczas realizowane przez Urząd Gminy w Rąbinie poprzez Referat gospodarki Komunalnej, przekazane zostały do wykonywania regionalnej spółce w Białogardzie (robocza nazwa: Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Białogardzie).

Użytkowana przez Urząd Gminy infrastruktura wodociągowa – kanalizacyjna została wniesiona aportem do spółki.

3.3. Gospodarka odpadami i ochrona gleb

Gospodarka odpadami na terenie gminy została przedstawiona w „Planie gospodarki odpadami dla gminy Rąbino”.

Ochrona gleb

Na terenie gminy występuje przewaga gleb średnio dobrych. Struktura jakości gleb jest następująca:

Grunty orne

Lp.	Klasy bonitacyjne gleb	Powierzchnia ha	Struktura %
	dobre	1.510	17,1
1.	IIIa	236	2,7
2.	IIIb	1.274	14,4
	średnio dobre	5.050	57,1
3.	IVa	2.707	30,6
4.	IVb	2.343	26,5
	słabe i bardzo słabe	2.276	25,8
5.	V	1.805	20,5
6.	VI	390	4,4
7.	VIz	81	0,9
	Razem grunty	8.836	100,0

Użytki zielone

Lp.	Klasy bonitacyjne gleb	Powierzchnia ha	Struktura %
1.	dobrze III	284	18,1
2.	średnie IV	676	42,9
	słabe	614	39,0
3.	V	517	32,8
4.	VI	94	6,0
5.	VIz	3	0,2
	Razem użytki zielone	1.574	100,0

Na terenie gminy w strukturze przydatności rolniczej przeważają:

- w odniesieniu do gruntów ornych - kompleks żytni bardzo dobry i dobry,
- w odniesieniu do użytków zielonych – kompleks średni.

W odniesieniu do gleb, z uwagi na znaczną przydatność rolniczą, ustalono zasadę przeznaczania na cele nierolnicze w pierwszej kolejności terenów o najniższych wartościach bonitacyjnych.

Ze względu na wysoką jakość, gleby 2-go i 4-go kompleksu przydatności rolniczej, podlegają ochronie przed przeznaczeniem na cele nierolnicze (zwłaszcza pod zabudowę). Dla terenów o większych spadkach, na których występują gleby szczególnie narażone na erozję zaleca się

prorowadzenie właściwych zabiegów agrotechnicznych. Niektóre stoki powinny być zalesione lub użytkowane jako pastwiska.

Użytki zielone powinny być zachowane w dotychczasowym użytkowaniu rolniczym, zwłaszcza w dolinach rzek i mniejszych cieków, obniżeniach terenowych, ze względu na między innymi zachowanie naturalnej retencji wód, a także na funkcje paszową.

Gleby niskiej jakości (6-ty i 7-my kompleks przydatności rolniczej) przeznaczane są pod zalesienia, głównie w strefach alimentacji wód oraz w bezpośrednim sąsiedztwie kompleksów leśnych.

Zasoby naturalne

Na terenie gminy Rąbino występują nieliczne zasoby surowcowe. Istniejące do niedawna złoża kruszywa naturalnego w Rąbinie zostały wyeksploatowane, a wyrobiska wymagają rekultywacji. Funkcjonują natomiast niewielkie, nielegalne eksploatacje piasków i żwirów.

Według przeprowadzonych zwiadów geologicznych określono perspektywy udokumentowania złóż kruszywa naturalnego:

- rejon Paszęcina,
- rejon Kłodzina (wał ozowy)

Jednak prowadzenie eksploatacji piasków i żwirów w obrębie wału ozu kłodzińskiego jest niewskazane z uwagi na ochronę jego unikatowych wartości. W wykazie złóż kruszywa naturalnego (PIG, stan na koniec 2004 r.) znajduje się jedno złożo zaniechane w Rąbinie o zasobach bilansowych 116 tys. ton.

Na terenie gminy znajduje się 10 złóż torfów: w północnej części gminy, na obszarze sandru Topiel – 4 złoża i 6 niewielkich złóż na wysoczyźnie moreny dennej, w rejonie Nielepa, Jezierzyc i starego Ludzicka.

Większe złoża torfów scharakteryzowano w poniższej tabeli.

Tabela nr 3.3. Złoża torfów

Lp	Numer złoża i lokalizacja	Charakterystyka	Uwagi
1.	19A - Sienice	pow. 112 ha, zasoby torfu 2565 tys. m ³ ; gytia o zasobach 479 tys. m ³	Eksploatacja niewskazana z uwagi na ochronę użytków zielonych.
2.	21 - Sienice	pow. 25 ha, zasoby torfu 395 tys. m ³ ; gytia o zasobach 232 tys. m ³	Eksploatacja niewskazana z uwagi na ochronę kompleksu leśnego.
3.	1276 i 1277 - Rychnówko	pow. 10 ha, zasoby torfu 200 tys. m ³	Eksploatacja niewskazana z uwagi na ochronę kompleksu leśnego.
4.	113 – rejon Nielepu	pow. 4 ha, zasoby torfu 90 tys. m ³ ; gytia o zasobach 111 tys. m ³	Eksploatacja niewskazana z uwagi na ochronę kompleksu leśnego.
5.	rejon Jezierzyc-110-	pow. 24 ha, zasoby torfu 437 tys. m ³ ; gytia o zasobach 367	Złożo chronione przed eksploatacją.

	109 111, 112	tys. m ³ zasoby torfu 45 m ³ i gytii 67 m ³ , pow. 4 ha, zasoby torfu 25 i 84 m ³ oraz gytii 10 i 51 m ³ .	Złoże chronione przed eksploatacją
6.	141 – rejon Starego Ludzicka	pow. 1,3 ha, zasoby torfu 66 tys. m ³ .	Eksploatacja niewskazana z uwagi na retencję wód.

Z uwagi na znaczne uwarunkowania wynikające z konieczności ochrony pozostałych elementów przyrodniczych występujących na obszarze gminy, w odniesieniu do surowców obowiązują następujące ustalenia:

- należy uporządkować sytuację formalno-prawną złóż torfów w Jezierzyc (eksploatacja wymaga koncesji).
- należy doprowadzić do likwidacji dzikich wyrobisk i przeprowadzić prace rekultywacyjne w rejonie Kłodzina, Rzecina, Grężina i Rąbina.
- prowadzona na niewielką skalę eksploatacja kruszywa wymaga koncesji po zasięgnięciu opinii wójta.
- wskazane jest przeprowadzenie wstępnego rozpoznania geologicznego w rejonie: Rąbinka, Białej Góry, Świerznicy, Jezierzyc i Starego Ludzicka – po uzyskaniu stosownej koncesji.

3.4. Ochrona powietrza atmosferycznego

3.4.1. Emisje zanieczyszczeń

Źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza jest miejsce wytworzenia substancji zanieczyszczających. Głównymi źródłami emisji SO₂ do atmosfery jest energetyka i sektor komunalno-bytowy odpowiadający głównie za tzw. niską emisję, źródłem NO₂ – transport, komunikacja i energetyka, natomiast pyłu – energetyka i technologie przemysłowe.

Z uwagi na brak uciążliwego przemysłu na terenie gminy Rąbino stan powietrza można uznać za zadowalający. Poza lokalnymi kotłowniami emitującymi znikome ilości pyłu, nie stwierdza się innych źródeł zanieczyszczenia powietrza.

Na terenie gminy nie występują scentralizowane systemy zaopatrzenia w ciepło. Obecnie czynnych jest pięć większych kotłowni o mocy ponad 0,25 MW. Są to kotłownie lokalne, przeznaczone do obsługi wielorodzinnych budynków mieszkalnych, eksploatowane przez Spółdzielnie Mieszkaniowe lub Wspólnoty Mieszkaniowe.

Na terenie gminy znajduje się gazociąg wysokiego ciśnienia oraz gazociąg średniego ciśnienia w miejscowości Rąbino.

Dzięki inicjatywie 5 gmin zrzeszonych w Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty wybudowana została kopalnia gazu ziemnego w Ciechnowie (gmina Sławoborze). Gazociąg ten jest połączony z krajowym systemem. W przypadku wyczerpania lokalnego złoża (zasoby przemysłowe 197,88 mln m³, stan na koniec 2004 r.) jest możliwość korzystania ze źródeł

krajowego systemu. W wyniku inwestycji polegającej na gazyfikacji gminy wybudowano w 2000 r.:

- 11 km sieci gazowej wysokiego ciśnienia
- stację redukcyjno-pomiarową
- 4,5 km sieci średniego ciśnienia.

Dodatkowo zmodernizowano kotłownię centralnego ogrzewania, likwidując kotły węglowe i wyposażając je w nowoczesne urządzenia gazowe:

- kotłownia w szkole tzw. „Pałacu”
- budynku szkolnym przy kościele
- kotłowni przy OSP w Rąbinie
- kotłowni budynku Urzędu Gminy.

Pozostali mieszkańcy gminy zaopatrywani są w gaz płynny w butlach. Dystrybucją gazu zajmuje się wielu dostawców.

W 2003 roku został opracowany i uchwalony przez Radę Gminy plan zagospodarowania dla terenów (okolice Paszęcina), na których planowana jest lokalizacja elektrowni wiatrowych.

3.4.2. Jakość powietrza

Zgodnie z postanowieniami nowych przepisów prawa polskiego, stężenia zanieczyszczeń powinny zostać zredukowane przynajmniej do poziomu stężenia dopuszczalnego na całym terytorium kraju w określonym terminie i nie powinny przekraczać wartości dopuszczalnej po tym terminie. Wprowadzenie marginesu tolerancji ma na celu okresowe podniesienie poziomu stężeń, powyżej którego istnieje obowiązek przygotowania programów ochrony powietrza. Pozwala to również na uniknięcie kosztownego i czasochłonnego opracowywania programów ochrony powietrza dla obszarów, na których możliwe jest obniżenie stężeń do wymaganego poziomu w wyniku podjętych wcześniej lub aktualnie prowadzonych działań.

Dopuszczalne poziomy substancji określono:

- ze względu na ochronę zdrowia ludzi – dla obszaru całego kraju oraz dla niektórych zanieczyszczeń, dla obszarów ochrony uzdrowiskowej,
- ze względu na ochronę roślin – dla obszaru całego kraju oraz dla niektórych zanieczyszczeń, dla obszarów parków narodowych.

Kryteria ustanowione ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ze względu na ochronę roślin stanowią dwie niezależne grupy kryteriów oceny.

Zaliczenie strefy do określonej klasy zależy od stężeń zanieczyszczeń występujących na jej obszarze i wiąże się z wymaganiami dotyczącymi działań na rzecz poprawy jakości powietrza lub na rzecz utrzymania tej jakości.

Obszar powiatu świdwińskiego mieści się:

- w klasie **A w celu ochrony zdrowia** dla poszczególnych zanieczyszczeń: SO₂, NO₂, PM₁₀, Pb, C₆H₆, CO, O₃ poziom stężeń nie przekracza wartości dopuszczalnych,
- w klasie **A w celu ochrony roślin** dla poszczególnych zanieczyszczeń: SO₂, NO_x, O₃ poziom stężeń nie przekracza wartości dopuszczalnych.

3.5. Hałas

Na terenie kraju oceny stanu klimatu akustycznego i poziomu zagrożenia hałasem dokonywane są na podstawie wyników akcji pomiarowych realizowanych przez Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska zgodnie z założeniami systemu kontrolowania i ewidencji obiektów emitujących hałas.

Źródłem hałasu na terenie gminy Rąbino mogą być drogi oraz kolej. Badania hałasu nie były prowadzone.

Układ drogowy gminy Rąbino tworzą:

- drogi powiatowe – 78,2 km
w tym o nawierzchni twardej 69,3 km i gruntowej 8,9 km
- drogi gminne – 7 km
w tym o nawierzchni twardej 1 km i gruntowej 6 km.

Stan techniczny dróg publicznych jest niezadowalający.

W odległości około 12 km na północ od granicy gminy przebiega droga krajowa nr 6 relacji Goleniów-Koszalin-Gdańsk.

Tabela nr 3.4. Wykaz dróg powiatowych

Lp.	Klasa	Nr	Relacja
1	Główna	17 169	Białogard – Rąbino
2.	Zbiorcza	17 175	Sławoborze – Rąbino
3.	Zbiorcza	17 176	Rąbino – Tychówko
4.	Zbiorcza	17 179	Kłodzino – Nielep
5.	Zbiorcza	17 180	Rąbino – Sława
6.	Zbiorcza	17 182	Rąbino – Stare Ludzicko - droga 152
7.	Zbiorcza	17 185	Dąbrowa – Łęgi-Wardyń
8.	Zbiorcza	17 314	Świdwin – Rogalino – Dąbrowa
9.	Lokalna	17 181	Biała Góra – Świerznica
10.	Lokalna	17 183	Rąbino – Biernów
11.	Lokalna	17 184	Lipie – Wardyń Górny
12.	Lokalna	17 313	droga 17312 – St. kolejowa

Źródło: Dane Powiatowego Zarządu Dróg w Świdwinie

Przez gminę przechodzi magistralna linia kolejowa znaczenia państwowego relacji Szczecin – Gdańsk.

3.6. Źródła pól elektromagnetycznych i ich wpływ na środowisko

Głównymi źródłami sztucznych pól elektromagnetycznych na terenie gminy Rąbino są:

- linia elektroenergetyczna,
- obiekty radiokomunikacyjne - stacje bazowe telefonii komórkowych.

Rejon energetyczny obejmuje teren całej gminy. Energia elektryczna dla gminy Rąbino jest dostarczana na poziomie napięcia SN–15 kV magistralnymi liniami napowietrznymi. Źródłem zasilania linii magistralnych są stacje 110/15 kV Świdwin, Połczyn i Białogard.

Teren gminy jest w 100% zelektryfikowany. Każdy mieszkaniec ma dostęp do energii elektrycznej. Istnieją jednak gospodarstwa, które ze względu na zadłużenie zostały odłączone od sieci.

Sieci wysokich napięć, którymi przesyłana jest energia należą do Polskich Sieci Energetycznych. Sieci średnich napięć należą do spółek dystrybucyjnych. Łączy wysokiego i średniego napięcia na terenie gminy przebiegają kablowo liniami napowietrznymi.

Sieć telefoniczna w gminie jest wykonana przeważnie liniami kablowymi w kanalizacji telefonicznej. Gmina jest obsługiwana przez nowoczesną centralę cyfrową w Rąbinie oraz przez centrale sąsiednie: Świdwin i Redło.

Na terenie gminy zlokalizowane są trzy stacje telefonii komórkowej.

W otoczeniu typowych stacji bazowych telefonii komórkowej GSM pola elektromagnetyczne o wartościach wyższych od dopuszczalnych występują nie dalej niż kilkadziesiąt metrów od anten i na wysokości ich zainstalowania, w praktyce w odległości nie większej niż 25 m.

Stacje bazowe telefonii komórkowej muszą odpowiadać wymaganiom bardzo surowych norm technicznych. Polskie przepisy ochronne są bardziej rygorystyczne od przepisów stosowanych w innych krajach i wymuszają stosowanie odmiennych sposobów mocowania anten stacji bazowych, tak aby były one bardziej oddalone od miejsc dostępnych dla ludności.

3.7. Środowisko przyrodnicze i kulturowe

3.7.1. Obiekty i obszary cenne przyrodniczo

Gmina Rąbino jawi się jako teren o dużych walorach przyrodniczych. Wynika to z dużej lesistości gminy, dużej ilości torfowisk mszarnych i mokradeł oraz dużego zróżnicowania krajobrazowego terenu gminy. W sezonach wegetacyjnych 2000 i 2001 r. przeprowadzono inwentaryzację przyrodniczą gminy, w wyniku której powstało opracowanie „Waloryzacja przyrodnicza gminy Rąbino”. Flora gminy obejmuje 680 gatunków roślin naczyniowych, w tym 40 podlegających ochronie prawnej (28 ochronie ścisłej) oraz 69 gatunków rzadkich i zagrożonych wyginięciem w skali regionalnej lub krajowej, nie podlegających ochronie. Zarejestrowano 155 gatunków kręgowców, z czego 11 ryb, 8 płazów, 4 gadów, 103 ptaków i 29 ssaków.

Na jej terenie zinwentaryzowano następujące obszary i obiekty chronione przepisami szczególnymi: pomniki przyrody, zabytkowe parki wiejskie, starodrzewy na cmentarzach, lasy ochronne i miejsca gniazdowania bociana czarnego.

Pomniki przyrody:

Na terenie gminy ustanowiono 12 pomników przyrody.

Tabela nr 3.5. Pomniki przyrody

Lp.	Wyszczególnienie	Lokalizacja	Podstawa prawna
1 – 2.	2 dęby szypułkowe	m. Rzecino - przy szosie Połczyn Zdrój - Rąbino	Rozp. nr 7/92 Wojewody Koszalińskiego z dnia 8.IX.92 r.
3.	Głaz narzutowy	m. Kłodzino	Rozp. nr 12/95 Wojewody Koszalińskiego z dnia 28.XII.95 r.
4.	Dąb szypułkowy	na skrzyżowaniu dróg przed m. Grężino	Uchwała NR IV/38/99 Rady Gminy Rąbino z dnia 4 lutego 1999r.
5.	Buk zwyczajny	Świerznica- park wiejski, dz. nr 115	Uchwała NR IV/38/99 Rady Gminy Rąbino z dnia 4 lutego 1999r.
6.	Buk zwyczajny	Lipie –ok. 100 m od cmentarza – dz. nr 97	Uchwała NR IV/38/99 Rady Gminy Rąbino z dnia 4 lutego 1999r.
7.	Głaz narzutowy	oddz.321 d	Nadleśnictwo Białogard
8.	Dąb szypułkowy	Rzecino – vis a vis kościółka	Wykaz Wydziału Ochrony Środowiska i Polityki Rolnej UW w Koszalinie z 30.04.99r.
9-10	2 dęby szypułkowe	Rzecino – przy szosie Rąbino-Połczyn Zdrój	j.w
11.	Lipa drobnolistna	Stare Ludzicko	j.w.
12.	Dąb szypułkowy	Świerznica – w lesie, na wschód od wsi	j.w.

Zabytkowe parki wiejskie.

Na terenie gminy parki zabytkowe występują w formie parków pałacowych i dworskich oraz parków krajobrazowych.

Charakterystykę parków zabytkowych ilustruje poniższa tabela.

Tabela nr 3.6. Parki zabytkowe

Lp.	Miejscowość - lokalizacja	Rodzaj parku	Charakterystyka
1.	Rąbino- Park dworski	Park Krajobrazowy, nr rejestru 1001	pow. 5 ha, drzewostan mieszany
2	Rąbino- zespół pałacowo-parkowy,	Park Krajobrazowy, nr rejestru 1057	pow. 045 ha, aleja wiązowa, olsza, wierzby, dęby
3.	Batyń- zespół	Park Krajobrazowy	pow. 3,5 ha; drzewostan mieszany,

	pałacowo-parkowy		głównie buki
4.	Biała Góra – park pałacowy	Park Krajobrazowy, nr rejestru 994	pow.3 ha; m.in. klony, buki, dąb szypułkowy, jesion wyniosły
5.	Biernów	Park dworski, natural.	pow. 2 ha, dęby, buki, lipy,
6.	Dąbrowa – Zespół dworsko-pałacowy	Park Krajobrazowy – leśny, nr rejestru 1053	pow. 25 ha, głównie buki i świerki: wiąz górski, lipa drobnolistna, buk pospolity
7.	Dołganów – park pałacowy	Park Krajobrazowy, nr rejestru 1054	pow. 1,5 ha, drzewostan mieszany, głównie klony, wiązy, jodły, modrzew
8.	Głodzino	Park Krajobrazowy	pow. 3,2 ha (użytk. prywatny)
9.	Gąsków	Park Krajobrazowy	pow. 5,5 ha (użytk. prywatny)
10.	Gręzino	Park Krajobrazowy	pow. 4,4 ha
11.	Jezierzyce – Zespół pałacowo-parkowy	Park Krajobrazowy, nr rejestru 995	pow. 12,6 ha, drzewostan mieszany, głównie dęby, klony, lipy, dąb szypułkowy
12.	Kłodzino	Park pałacowy, naturalistyczny nr rejestru 1055	pow. 14 ha, drzewostan mieszany; m.in. klony, kasztanowce, żywotniki, sosny, wejmutki
13.	Lipie	Park Krajobrazowy	pow. 6,0 ha
14.	Modrzewiec	Park Krajobrazowy nr rejestru 1203	pow. 6,0 ha, drzewostan mieszany, głównie buki, klony, jesiony, dęby
15.	Nielep	Park pałacowy, naturalistyczny nr rejestru 1056	pow. 2,0 ha, m.in. buki odmiany purpurowej, wiąz odmiany zwisającej, cyprysik groszkowy, choina kanadyjska
16.	Paszęcin- Zespół dworsko-pałacowy	Park naturalistyczny nr rejestru 996	pow. 1,8 ha, m.in. dęby, świerki, buk odmiany purpurowej
17.	Rąbinko	Park dworski, naturalistyczny	pow. 2,5 ha. drzewostan mieszany, głównie buki, klony, jawory
18.	Rzecino	Park dworski, naturalistyczny, nr rejestru 998	pow. 2 ha, m.in. klony, jawory, wiązy, dęby szypułkowe
19.	Stare Ludzicko	Park Krajobrazowy	pow. 3 ha, głównie buki, lipy, dęby, jesiony, lipa drobnolistna
20.	Świerznica – park dworski	Park Krajobrazowy	pow. 1,5 ha, drzewostan mieszany, m.in. buki świerki, lipy, dąb szypułkowy.

Starodrzew na cmentarzach.

Charakterystykę starodrzewów przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela nr 3.7. Starodrzewia

Lp.	Miejscowość	Lokalizacja, opis	Drzewostan
1	2	3	4
1.	Batyń	Cmentarz katolicki, nieczynny – pld.-zach. od zabudowań, pow. 0,22 ha	Sosny – stan dobry.
2.	Batyń	Cmentarz ewangelicki, nieczynny – centrum wsi, pow. 0,36 ha	Klony, dęby, świerki, Kasztanowce.
3.	Biała Góra	Cmentarz ewangelicki, nieczynny – przed wjazdem do wsi, pow. 0,18 ha	Świerki, sosny – stan dobry.
4.	Biernów	Cmentarz ewangelicki, nieczynny – na pld. od zabudowań, pow. 0,40 ha	Kasztanowce, jesion, żywotniki, świerki, dęby
5.	Dąbrowa	Cmentarz ewangelicki, nieczynny – przy drodze leśnej, pow. 0,18 ha	Lipy, klony dęby – stan dobry.
6.	Gąsków	Cmentarz ewangelicki, nieczynny – przy wjeździe do wsi, pow. 0,10 ha.	Stan średni – część wycięta, dąb obw. 60 cm
7.	Głodzino	Cmentarz ewangelicki, nieczynny – na wsch. od wsi, pow. 0,06 ha.	Drzewostan w trakcie wycinania.
8.	Jezierzyce	Cmentarz ewangelicki, nieczynny – po pld.-zach. stronie jeziora, pow. 0,16 ha	W stanie różnym, 20 świerków – obw. 50-70 cm.
9.	Kłodzino	Cmentarz ewangelicki, nieczynny – pld.-wsch. część wsi, pow. 0,32 ha	Stan różny, jesiony, klony, sosny.
10.	Krępa	Cmentarz ewangelicki, nieczynny – na pld.-zach od Głodzina, pow. 0,15 ha	Żywotniki (tuje), świerki – stan dobry.
11.	Lipie	Cmentarz ewangelicki, nieczynny – na pld.-zach od drogi do Jezierzyc, pow. 1,63 ha.	Grab (zły), buki (dobry).
12.	Lipie	Cmentarz katolicki, nieczynny – przy drodze, pow. 0,33 ha.	Żywotniki – stan dobry.
13.	Nielep	Cmentarz ewangelicki, nieczynny – obok katol. czyn. po pld. stronie drogi do Dąbrowy, pow. 0,72 ha.	Kasztanowce, jesiony, klony – stan dobry.
14.	Rąbino	Cmentarz katolicki, czynny – przy kościele, pow. 0,41 ha.	Jesiony, żywotniki, brzozy, klony – stan dobry.
15.	Rąbino	Cmentarz ewangelicki, nieczynny – na pld.-zach. od wsi, ow. 0,48 ha.	Brzozy, dęby, daglezje – stan różny.
16.	Rąbinko	Cmentarz ewangelicki, nieczynny – na stoku za wsią, pow. 0,09 ha.	18 świerków – stan dobry

17.	Rzecino	Cmentarz ewangelicki, nieczynny – na płu. od zabudowań na stoku, pow. 0,31 ha	Lipy, dęby, buki, klony – stan dobry.
18.	Rzecino	Cmentarz katolicki, nieczynny – na płu. od zabudowań wsi, pow. 0,38 ha.	10 lip – obw. 50-80 cm, stan dobry.
19.	Stare Ludzicko	Cmentarz ewangelicki, nieczynny – przy drodze Rzecino-Połczyn, pow. 0,36 ha.	Dęby, świerki – stan różny.
20.	Świerznica	Cmentarz ewangelicki, nieczynny – na zachód wsi, pow. 0,12 ha	Buki dęby, świerki – stan dobry.
21.	Świerznica	Cmentarz ewangelicki, nieczynny – przy wjeździe do wsi, pow. 0,31 ha.	Lipy, dęby, klony – stan dobry.

Lasy

Obszar gminy cechuje się znaczną lesistością. Lasy zajmują 40% powierzchni całego obszaru gminy.

Są to głównie lasy państwowe, będące w zarządzie Nadleśnictw: Białogard, Świdwin i Połczyn Zdrój. Występują one w zwartych kompleksach, skoncentrowane głównie w północnej, zachodniej i centralnej części gminy. Ekosystemy leśne reprezentowane są przez kilkanaście siedliskowych typów lasu, zarówno w typie siedlisk borowych jak i siedlisk lasowych.

W strukturze siedliskowej dominują siedliska świeże, reprezentowane głównie przez lasy mieszane świeże i lasy świeże oraz bory mieszane świeże i bory świeże. Zdecydowanie mniejsza powierzchnię zajmują siedliska lasów wilgotnych.

Lasy na obszarze gminy mają funkcję gospodarczą, z wyjątkiem lasów w dolinie rzeki Mogilicy, które posiadają status lasów wodochronnych.

Zgodnie z informacją Nadleśnictwa Świdwin, oprócz lasów gospodarczych będących w zarządzie nadleśnictwa, na terenie gminy znajduje się :

- 108 ha lasów wodochronnych,
- 30 ha lasów stanowiących ostoję zwierząt chronionych,
- 9 ha lasów o szczególnym znaczeniu dla obronności.

Poza ekosystemami leśnymi, szczególną rolę odgrywają zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, przydrożne, w obniżeniach terenowych przy oczkach wodnych i bagienkach, wzdłuż cieków oraz starodrzew cmentarny i parkowy.

Specjalny obszar ochrony NATURA 2000 - PLH 320007

Na terenie gminy znajduje się 1 obszar o znaczeniu międzynarodowym, wchodzący w skład Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000, zatwierdzony przez Ministra Środowiska PLH 320007 Dorzecze Parsęty. Obszar został wyznaczony zgodnie z Dyrektywą Siedliskową Rady Europy 92/43/EWG (SOO-Specjalne Obszary Ochrony). Nie wyznaczono na terenie gminy obszarów specjalnej ochrony (OSO) zgodnych z Dyrektywą Ptasią 79/409/EWG.

Obszar obejmuje dolinę rzeki Parsęty, od źródeł koło Parsęcka aż po strefę ujściową w Kołobrzegu. Obszar o powierzchni 28 010 ha znajduje się na terenie niemal wszystkich gmin należących do Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty: Białogard, Karlino, Tychowo,

Kołobrzeg, Dygowo, Gościno, Kołobrzeg, Ustronie Morskie, Bobolice, Barwice, Borne Sulinowo, Grzmiąca, Szczecinek, Połczyn-Zdrój, Połczyn-Zdrój, **Rąbino**, Sławoborze.

Dorzecze Parsęty obejmuje szereg ważnych siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Łącznie zidentyfikowano ich 25, tworzących mozaikę i pokrywających ponad 50% powierzchni obszaru. Często są to siedliska bardzo rzadkie bądź unikatowe w skali kraju i Europy. Wiele z nich jest ważnym biotopem dla cennej fauny, która podlega ochronie na podstawie konwencji międzynarodowych. Stwierdzono tu występowanie 13 gatunków z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej.

Obszar w większości nie jest chroniony; obejmuje 48 użytków ekologicznych: 37 gmina Bobolice (60,1 ha; 1999), 9 gmina Barwice, Ndl. Połczyn-Zdrój, Leśn. Krosino (14,83 ha; 2001), 16 gmina Grzmiąca, Ndl. Połczyn-Zdrój, Leśn. Krosino (15,85 ha; 2000), 14 gmina Grzmiąca, Ndl. Połczyn-Zdrój, Leśn. Stary Chwalim (17,77 ha; 2000).

Na terenie gminy Rąbino obejmuje dolinę Mogilicy, gdzie można wyróżnić następujące fragmenty:

- Dolinę Mogilicy pod Lipiami
- Lasy Rąbińskie.

3.7.2. Pomniki dziedzictwa kulturowego

Dominującym elementem w krajobrazie kulturowym gminy Rąbino są liczne zespoły rezydencjonalno-parkowo-folwarczne.

W odniesieniu do układów przestrzennych przeważają wsie ulicowe, wtórnie rozwinięte w wielodrożnice, gdzie głównym elementem jest zespół folwarczy. Z cennych obiektów sakralnych zachowały się nieliczne kościoły, w tym jeden średniowieczny o gotyckiej formie i historycznym wyposażeniu wnętrza w Lipiu.

Zabudowa chłopska, to w większości zagrody średniorolne, trzybudynkowe. Elementy krajobrazu komponowanego tworzą na terenie gminy liczne założenia parkowe, towarzyszące zespołom rezydencjonalno-folwarcznym i wpisane do rejestru zabytków. Na obrzeżach historycznych założeń przestrzennych znajdują się cmentarze, głównie z XIX w.

Wzdłuż historycznych układów komunikacyjnych występują często nasadzenia w formie alei klonowych, lipowych i kasztanowcowych.

Wykaz obiektów podlegających ochronie przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela nr 3.8. Zabytki

lp	miejsowość	wpisane do rejestru zabytków/ nr rej.	pozostałe chronione (ewidencja konserwatorska)
1	Rąbino	• Park wiejski Nr 1001. • Park pałacowy, Nr 1057.	• zespół stacji kolejowej, • szkoła, • stróżówka, ob. plebania, • stajnia, magazyn pofolwarczy, • domy mieszkalne: nr 1, 17-18, 49, 66, 72, 73 • bud. mieszkalny, ob. poczta nr 28
2	Batyń	-	• bud. gospod. nr 2 (kuźnia) • domy mieszkalne nr 5, 6, 12, 14/15, 57 • bud. gospod. nr 58-59 (pofolwarczy) • bud. inwent. – stodoła (pofolwarczy) nr 62

3	Biała Góra	Park dworski – Nr 994	• kaplica, ob. kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Św. • szkoła nr 1 • domy mieszkalne nr 7/8 i 11
4	Biernów	-	• obora –spichlerz pofolwarczny • szkoła, ob. bud. mieszkalny nr 8, • domy mieszkalne nr 11 i 13
5	Dąbrowa Białogardz.	Park pałacowy, Nr 1053	• dom mieszkalny nr 12, • domy mieszkalne z cz. gospodarczą nr 14-21
7	Dołganów	Park podworski, Nr 1054	• Zespół gospodarczych budynków pofolwarcznych z k. XIX w.
8	Gąsków	-	• szkoła, ob. dom mieszkalny nr 1, • dom mieszkalny nr 5, • dwór, obecnie pół ruina nr 9
9	Głodzino	-	• karczma, ob. bud. mieszkalny nr 1 • stodoła nr 1 • dom mieszkalny nr 8/9, • wieża ciśnień, nr 11, • spichlerz pofolwarczny nr 13, • magazyn folwarczny, ob. kaplica
12	Jezierzyce	Park pałacowy Nr 995	• spichlerz folwarczny, • dom mieszkalny nr 8, • 3. szkoła, ob. dom mieszkalny nr 9.
13	Kłodzino	Park pałacowy Nr 1055	• dom mieszkalny nr 1 i 17, • pastorówka, ob. dom mieszkalny nr 4, • szkoła, ob. dom mieszkalny nr 20
14	Kołatka	-	• młyn wodno-elektryczny nr 1 • dom mieszkalny (młynarzówka) nr 2
15	Lipie	Kościół p.w. MB Częstochowskiej Nr 108. Wypożyczenie kościoła Nr 165/B	• szkoła, ob. dom mieszkalny, • obora, ob. dom mieszkalny nr 3, • dom mieszkalny, sklep nr 18, • domy mieszkalne nr 19, 23, 27.
17	Modrzewiec	Założenie dworsko-parkowe, Nr 1203	
18	Nielep	Park dworski, Nr 1056	• remiza, • domy mieszkalne nr 20, 22, 23, 30 (ze stodołą i bud. inwentarskim), 35 (z bud. inwentarskim) i 37, • 3. mlecznia nr 33
19	Paszęcin	Park dworski, Nr 996	• dwór, ob. dom mieszkalny nr 1 • rządówka, ob. dom mieszkalny nr 2, • domy mieszkalne nr 5, 6, 7, • kuźnia i stelmacharnia pofolwarczna.
20	Polakowo	-	• obora pofolwarczna, • leśniczówka.
21	Rąbinko	Park dworski, Nr 997	• stajnia i obora pofolwarczna, • domy mieszkalne nr 1 i 7
22	Role	-	• domy mieszkalne nr 6, 18, 19. • szkoła ob. dom mieszkalny nr 7
23	Rzecino	Park dworski, Nr 998	• rządówka, ob. dom mieszkalny, • spichlerz folwarczny, • dom mieszkalny z biurem, obora, nr 2, domy mieszkalne nr 9, 23 i 30, • szkoła nr 12.
24	Stare Ludzicko	Kościół wiejski Nr 118.	• spichlerz folwarczny, • domy mieszkalne nr 2, 5 (z bud. inwentarskim i stodołą), 15, 22, • szkoła ob. dom mieszkalny nr 20.

25	Świerznica	-	• remiza, • szkoła, nr5, • domy mieszkalne nr 6, 7, 8, 14, 15, 17 (ze stodołą) • dwór, ob. dom mieszkalny nr 18 z oborą pofolwarczną i wozownią.
----	------------	---	---

Wykaz obiektów w ewidencji konserwatorskiej stanowi integralną część tekstu planu zagospodarowania przestrzennego, a ewentualne zmiany i uzupełnienia w wykazie nie dezaktualizują ustaleń planu.

3.7.3. Stanowiska archeologiczne

Na terenie gminy Rąbino występuje 319 stanowisk archeologicznych.

Są to:

- 3 stanowiska objęte strefą „W.I” pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej,
- 30 stanowisk objętych strefą „W.II.” – częściowej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych
- 287 stanowisk objętych strefą „W.III.” – ograniczonej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych.

W układzie przestrzennym stanowiska archeologiczne znajdują się w obrębie miejscowości:

Tabela nr 3.9. Stanowiska archeologiczne

Lp.	miejscowość	liczba stanowisk
1	Rąbino	35
2	Batyń	13
3	Biała Góra	10
4	Biernów	10
5	Dąbrowa Białogardzka	22
6	Dąbrówka	1
7	Dołga nów	6
8	Gąsków	6
9	Głodzino	8
10	Gręzino	-
11	Jezierzyce	8
12	Kłodzino	20
13	Kołatka	2
14	Lipie	19
15	Liskowi	-
16	Modrzewiec	10
17	Nielep	32
18	Paszęcin	17
19	Polakowi	-
20	Rąbinko	12
21	Role	11
22	Rzecino	37
23	Stare Ludzicko	18
24	Świerznica	15
25	Zbytki	1
26	Racimierz	-
27	Mroczyki	1
28	Nieborz	1

29	Sława	-
30	Węgliny	2
31	Wołczyno	1
	Razem	319

3.8. Edukacja ekologiczna i turystyka

Zagadnienia związane z edukacją ekologiczną oraz rozwojem turystyki na terenie gminy realizowane są w ramach Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty, do którego gmina należy. Poniżej przedstawiono inwestycje i projekty zrealizowane i realizowane na terenie gminy Rąbino w ramach działalności tego Związku.

Budowa Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Lipiu

W roku 2003 oddano do użytku OEE w Lipiu o powierzchni użytkowej 950 m² i 14 pokojach gościnnych 2-3 osobowych z węzłami sanitarnymi. Na parterze znajduje się sala konferencyjna na 58 osób wyposażona w profesjonalny system projekcji, sprzęt AV oraz pracownię biologiczno-chemiczną z laboratorium. Całkowity koszt zadania wyniósł ponad 2,5 mln zł., wkład własny gminy – 55832 zł.

Program Rozwoju Turystyki Dorzecza Parsęty

W ramach projektu opracowano dokument pn. Ramowy program rozwoju turystyki Dorzecza Parsęty, który obejmuje:

- Diagnozę aktualnego stanu dorzecza
- Analizę ekonomiczną
- Główne priorytety,
- Cele i działania

Opracowano przewodniki, informatory oraz stworzono stronę internetową. Opracowane zostały tematyczne materiały promocyjne w ilości 36 tys. sztuk (przewodniki dla wędkarzy, kajakarzy, rowerzystów i pieszych).

Całkowity koszt projektu wynosi 58 148 EURO, wkład własny – 11 630 EURO.

Lokalna Organizacja Turystyczna Dorzecza Parsęty

Główne działania projektu zawierały:

- Stworzenie LOT Dorzecza Parsęty
- Opracowanie dokumentu „Program Promocji Turystycznej Dorzecza Parsęty”
- Opracowanie materiały promocyjne (34 tys. sztuk)
- Rozbudowanie strony internetowej.

W każdym z wydawnictw jest zamieszczona informacja nt gminy Rąbino i jej atrakcji turystycznych (w 3 językach).

Całkowity koszt projektu wynosi 63 395 EURO, wkład własny – 15 848 EURO.

Zagospodarowanie i modernizacja szlaków turystycznych na terenie ZMiGDP

Projekt został złożony i zaakceptowany do całkowitego sfinansowania z Ministerstwa Gospodarki w ramach „project pipeline” w marcu 2005 r. W ramach niego powstało studium wykonalności dla 1500 km lokalnych i regionalnych szlaków rowerowych.

Zagospodarowanie turystyczne obszarów cennych przyrodniczo w Dorzeczu Parsęty

Projekt polega na:

- Budowie 6 przystani kajakowych
- Stworzeniu koncepcji zagospodarowania oraz dokumentacji technicznej dla szlaków pieszych i rowerowych na obszarach cennych przyrodniczo ZMiGDP i opracowanie szczegółowej waloryzacji przyrodniczej dla najcenniejszych obszarów, objętych NATURĄ 2000

- Zakupie 60 kajaków i 6 przyczep do ich transportu wraz z osprzętem
- Koszt całkowity – 400 922 EURO, wkład gminy Rąbino – 2 473 zł.

AGORA – sieć zrównoważonego rozwoju turystyki w Regionie Morza Bałtyckiego

W ramach projektu nastąpi przywrócenie walorów kulturowych, turystycznych parkom na terenie dorzecza Parsęty.

Budżet projektu – 80 000 EURO, wkład gminy Rąbino – 1 397 zł.

„Śladami historii w Dorzeczu Parsęty” – rozwój transgranicznej oferty

W ramach projektu powstanie „Szlak otwartych kościołów” i wydane zostaną materiały promocyjne:

- Przewodnik „Szlak otwartych kościołów” – 10 tys. egz.
- „Szlaki dawnych rodów niemieckich” – 10 tys. egz.
- Mapa turystyczna Dorzecza Parsęty – 20 tys. egz.
- Tablice informacyjne przy kościołach, dworach, parkach i pałacach.

Budżet projektu – 119 580 EURO, wkład gminy Rąbino – 2 235 zł.

Opracowanie Subregionalnego Programu Rewitalizacji miast, gmin i powiatów Dorzecza Parsęty na bazie Polsko-Niemieckiego Markowego Produktu Turystycznego „Szlak Solny”

Celem projektu jest opracowanie dokumentacji opisującej cenne walory dziedzictwa kulturowego Dorzecza na rzecz budowy i rozwoju transgranicznej oferty turystycznej. W ramach projektu planowane jest opracowanie Strategii rozwoju markowego, polsko-niemieckiego produktu turystycznego „Szlak Solny”, a także sporządzenie Subregionalnego Planu Rewitalizacji Miast, Gmin i Powiatów na podstawie zatwierdzonych Lokalnych Planów Rewitalizacji.

Budżet projektu – 153 970 EURO, wkład gminy Rąbino – 2 904 zł.

Wspieranie działań i placówek w celu rozwoju współpracy polsko-niemieckiej

Polegać będzie na modernizacji i remoncie świetlic wiejskich, które będą miejscem spotkań.

Budżet projektu – 386 340 EURO, wkład gminy Rąbino – 19 218 zł.

„Wrota Parsęty” – usługi i infrastruktura dla społeczeństwa informatycznego na terenie Dorzecza Parsęty

Wartość całego projektu wyniesie ponad 9,5 mln zł. Jego celem jest upowszechnienie technik informatycznych we wszystkich dziedzinach.

Zakres projektu dla gminy Rąbino obejmuje:

- 17 licencji Systemu Zintegrowanego
- 3 licencje Systemu Obiegu Dokumentów
- 1 serwer
- 9 komputerów osobistych
- 1 laptop
- 3 drukarki
- 1 urządzenie wielofunkcyjne
- 15 licencji na oprogramowanie
- modernizacja sieci w UG

Wkład własny gminy Rąbino – 56 240 zł.

4. Polityka ekologiczna i kierunki działań zgodne z dokumentami programowymi gminy

Przyjęte do realizacji cele, kierunki i działania wynikają głównie z:

- ➔ Zadań obligatoryjnych nałożonych na samorząd gminny przez ustawodawcę, zawartych w obowiązujących aktach prawnych i wytycznych „II Polityki ekologicznej państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010”;
- ➔ Strategii rozwojowych gminy Rąbino wynikających z takich dokumentów kierunkowych jak: „Plan rozwoju lokalnego”, „Strategii rozwoju gminy” oraz „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego”;
- ➔ „Programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego” zatwierdzonego przez Sejmik Województwa oraz „Programu ochrony środowiska dla powiatu świdwińskiego” zatwierdzonego przez Radę Powiatu;
- ➔ projektów realizowanych w ramach działalności Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty
- ➔ bezpośrednich zagrożeń środowiska potwierdzonych diagnozą stanu środowiska naturalnego gminy Rąbino;
- ➔ możliwości budżetowych gminy oraz dostępnych źródeł finansowania.

U podstaw gospodarczego rozwoju gminy Rąbino, stanowiącego zarazem podstawowy warunek poprawy warunków życia jej mieszkańców stoją:

- znaczne zasoby przyrodnicze (dobre gleby, lasy),
- dogodne położenie geograficzne,
- istniejące zainwestowanie w postaci infrastruktury produkcyjnej, społecznej i technicznej oraz znaczne zasoby siły roboczej.

Możliwości rozwoju gminy determinowane są przez:

- podniesienie poziomu życia mieszkańców gminy w celu zapobieżenia odpływowi ludności (brak wystarczających miejsc pracy),
- stworzenie rynków zbytu dla surowców rolnych i leśnych,
- konieczność dostosowania trendów rozwojowych funkcji gospodarczych do wymogów środowiska przyrodniczego poprzez racjonalne wykorzystanie jego zasobów i ochronę unikatowych wartości,
- poprawę stanu środowiska.

Problemami o znaczeniu ponadlokalnym, warunkującymi prawidłowy rozwój społeczno-gospodarczy gminy są:

1. W zakresie środowiska przyrodniczego i kulturowego:

- uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej,
- doprowadzenie wód rzeki Mogilicy do II klasy czystości,
- ustanowienia przepisów szczególnych, mających na celu ochronę środowiska przyrodniczego i realizacja zadań wynikających z tych przepisów (sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla proponowanych obszarów chronionych),
- podjęcia działań mających na celu rewaloryzację dóbr kultury materialnej.

2. W sferze społeczno-gospodarczej:

- przystosowanie struktury zawodowej i kwalifikacji mieszkańców wsi do przyszłych potrzeb,
- tworzenie nowych miejsc pracy,
- realizację programu związanego z poprawą systemu obsługi o znaczeniu ponadlokalnym w zakresie ochrony zdrowia, opieki społecznej, edukacji, kultury i sportu,
- realizację programu gazyfikacji,
- poprawę stanu dróg o randze ponadgminnej i systemu obsługi komunikacyjnej,
- realizację tras rowerowych o znaczeniu ponadlokalnym,

3. Do głównych problemów o znaczeniu lokalnym należy zaliczyć:

- podniesienie standardu życia mieszkańców w zakresie infrastruktury społecznej (zgodnie z kompetencjami),
- współdziałanie na rzecz stworzenia nowych miejsc pracy poprzez stworzenie dogodnych warunków między innymi dla aktywizacji funkcji turystycznej, drobnej wytwórczości i usług komercyjnych,
- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej i odpadami na terenie gminy,
- sukcesywne przekształcanie obszarów kolizyjnych,
- rehabilitacja obszarów i obiektów zdegradowanych,
- modernizacja dróg gminnych.

Zgodnie z **II Polityką ekologiczną państwa** nadrzędnym celem państwa (także województwa, powiatu i gminy) w zakresie ochrony środowiska jest:

RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW NATURALNYCH I POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA

Niniejszy Program ochrony środowiska jest kompleksowym podejściem gminy do zagadnień ochrony środowiska, w którym pojęcie **zrównoważonego rozwoju** zaczyna funkcjonować jako potrzeba różnych obszarów życia w gminie wskazujących na możliwość lepszego wykorzystania szans rozwoju gospodarczego, zrozumienia funkcjonalnego rozwoju przestrzennego, a przede wszystkim poprawienia jakości życia obecnego mieszkańców i przyszłych pokoleń.

5. Cele i kierunki działania w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów

5.1. Racjonalne użytkowanie wody

Cel: Ochrona zasobów wodnych i racjonalizacja użytkowania wód podziemnych

Kierunki działań dla gminy Rąbino:

K1: Rozbudowa szczelnej i niezawodnej sieci wodociągowej

K2: Modernizacja hydroforni i SUW

K3: Ograniczenie marnotrawstwa i strat wody

Zadania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej realizowane są w ramach „Zintegrowanej gospodarki wodno-ściekowej w Dorzeczu Parsęty”, która realizowana jest ze środków Funduszu Spójności. Obszar dorzecza podzielony został na 3 rejony. Gmina Rąbino należy do Rejonu I, w którym podmiotem odpowiedzialnym za gospodarkę wodno-ściekową są Regionalne Wodociągi i Kanalizacja Spółka z o.o. w Białogardzie.

Realizacja zadań spowoduje długookresowe, stałe pozytywne skutki wynikające z funkcjonowania sieci wodociągowych, co zapewni mieszkańcom gminy Rąbino możliwość konsumpcji wody o parametrach spełniających wymogi polskie i unijne, dostarczanej w wystarczających ilościach i bez przerw, spełniając w ten sposób podstawowe standardy życia w jednostce osadniczej. Pobór wód podziemnych z gminnych ujęć będzie odbywać się zgodnie z wymaganymi procedurami hydrogeologicznymi, tj. udzielonymi pozwoleniami wodno-prawnymi na pobór wód podziemnych, co nie będzie stanowiło zagrożenia dla odnawialności udokumentowanych zasobów wody podziemnej.

Planowane przedsięwzięcie dotyczy rozbudowy i przebudowy sieci wodociągowej, ujęć wody i hydroforni w gminie Rąbino, Połczyn-Zdrój i Białogard:

- budowa magistrali wodociągowej dosyłowej, łączącej istniejące sieci wodociągowe obsługujące tereny wsi:
 - Kłodzino-Nielep-Polakowo
 - Gąsków-Rąbinko-Rąbino
 - Świerznica- Biała Góra-Góry (gm. Białogard)
 - Dąbrowa Białogardzka-Role-Modrzewiec-Lipie-Rzecino-połączenie z wodociągiem Rąbino-Świerznica
 - Głodzino-Batyń-Dąbrówka
 - Stare Ludzicko-Nowe Ludzicko (gm. Połczyn-Zdrój)
- wymiana istniejących sieci wodociągowych azbesto-cementowych, stalowych w miejscowościach: Nielep, Rąbinko, Biała Góra, Stare Ludzicko, Jezierzycze, Lipie, Modrzewiec, Role, Paszęcin, Dąbrowa Białogardzka, Głodzino, Batyń, Dołganów, Polakowo, Dąbrówka, Rąbinko.
- ujęcia wody i hydrofornie: Nielep, Dąbrowa Białogardzka, Rąbinko, Gąsków, Role, Biała Góra, Rąbino, Batyń, Rzecino, Stare Ludzicko.

Projektuje się pozamykanie w pierścieniu części sieci wodociągowych rozgałęźnych, likwidację zbyt dużej ilości ujęć wody i hydroforni, a pozostawienie i zmodernizowanie tylko potrzebnych. Technologia uzdatniania wody oparta będzie na procesach:

- aeracji – w celu rozpoczęcia procesów utleniania żelaza i manganu oraz całkowite usunięcie ewentualnie występujących gazów

- filtracji na filtrach pośpiesznych ciśnieniowych w celu usunięcia związków żelaza i manganu.

SUWy będą wyposażone w system monitorowania i sterowania jednolity dla całego zintegrowanego systemu zarządzania gospodarką wodno-ściekową rejonu Białogard.

Łączna długość projektowanych sieci wodociągowych wynosi 34,3 km (10,8 km o średnicy 90 mm i 23,5 km o średnicy 110 mm) oraz 17,8 km sieci o średnicy 110 mm do wymiany. W gminie przewidziano likwidację ujęć i SUW znajdujących się w miejscowości Modrzewiec. Do modernizacji przewidziano 10 ujęć i SUW. Bez zmian pozostaje ujęcie i studnia w Kłodzinie.

PROGRAM DZIAŁAŃ NA LATA 2006 – 2009

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowy koszt PLN	Źródła finansowania
Cel 1: Ochrona zasobów wodnych i racjonalizacja użytkowania wód podziemnych				
K1 – rozbudowa i wymiana sieci wodociągowych	Z1.1. – Batyń, Batyń-Dąbrówka	ZMiGDP RWiK Białogard gmina 2006-2007	537 075 265 320	Fundusz Spójności środki własne
	Z1.2. – Biała Góra do gminy Białogard, Biała Góra - Świerznica		494 505 445 500	
	Z1.3. – Dąbrowa Białogardzka, Dąbrowa Białogardzka – Role, Dąbrowa Białogardzka – Kolonia -Role		416 691 297 000 148 500	
	Z1.4. – Dołganów		156 915	
	Z1.5. – Gąsków - Rąbinko		445 500	
	Z1.6. – Jezierzycy - Lipie		494 505	
	Z1.7. – Lipie – Modrzewiec, Modrzewiec, Modrzewiec - Role		222 750 181 170 371 250	
	Z1.8. – Nielep, Nielep-Kłodzino, Nielep-Polakowo		1 197 405	
	Z1.9. – Rąbinko, Rąbinko-Rąbino		602 910	
	Z1.10. - Rąbino		830 808	
	Z1.11. - Role		181 170	
	Z1.12. – Rzecino - Rąbino		297 000	
	Z1.13. – Stare Ludzicko-Głodzino		561 330	
K2 – Budowa SUW	Z2.1. – Biała Góra	ZMiGDP RWiK Białogard Gmina 2006 – 2007	430 650	środki własne Fundusz Spójności
	Z2.2. – Dąbrowa Białogardzka		430 650	
	Z2.3. - Gąsków		430 650	
	Z2.4. - Nielep		434 115	
	Z2.5. - Rąbinko		430 650	
	Z2.6. - Rąbino		430 650	
	Z2.7. - Role		430 650	

	Z2.8. - Rzecino		430 650	
	Z2.9. – Stare Ludzicko		430 650	
	Z2.10. – planowanie, budowa, sprzęt i wyposażenie, pomoc techniczna, promocja (do całości zadań (Z1.1-1.13, Z2.1-2.9)		12 555 061	
K3 – Ograniczenie marnotrawstwa i strat wody	Z3.1 – Bieżąca konserwacja sieci, opomiarowanie odbiorców	RWiK Białogard ciągłe	b.d.	Środki własne

5.2. Zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych

Rozporządzenia dostosowujące polskie prawo imisyjne i emisyjne do prawa Wspólnoty są następujące:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, alarmowych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji (Dz.U. Nr 87, poz. 796) oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002 roku w sprawie oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz.U. Nr 87, poz. 796) dostosowuje polskie przepisy dotyczące monitoringu środowiska do monitoringu wymaganego przez akty prawne Unii Europejskiej.
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 roku w sprawie odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. Nr 1/03, poz. 12) oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 sierpnia 2003 r. w sprawie standardów emisyjnych z instalacji (Dz.U. Nr 03.163.1584).

Podstawowym aktem prawnym w Polsce związanym z odnawialnymi źródłami energii jest ustawa Prawo energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997 r. z późniejszymi zmianami. Szczegółowe zapisy dotyczące energetyki odnawialnej pojawiają się w rozdziale 3 ww. ustawy w Art. 15, 16 i 19. W Art. 15 ustanowiono wymóg opracowywania założeń polityki energetycznej państwa zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju kraju i powinny m.in. określać rozwój wykorzystania niekonwencjonalnych, w tym odnawialnych źródeł energii (nowelizacja Ustawy Prawo energetyczne z dnia 24 lipca 2002 r. usunęła termin „niekonwencjonalne źródło energii”, jednocześnie zmieniając definicję odnawialnych źródeł energii). Artykuł 16 ustawy Prawo energetyczne obowiązuje przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją paliw gazowych, energii elektrycznej lub ciepła do sporządzania dla obszarów swojego działania planów rozwoju w zakresie zaspokajania obecnego i przyszłego zapotrzebowania na paliwa gazowe, energię elektryczną lub ciepło, które powinny uwzględniać w szczególności przedsięwzięcia związane z modernizacją, rozbudową lub budową sieci oraz ewentualnych nowych źródeł, w tym źródeł odnawialnych.

Zapisy artykułu 19 nakładają na gminy obowiązek przygotowania projektów założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, z uwzględnieniem wykorzystania istniejących nadwyżek i lokalnych zasobów paliw i energii, w tym skojarzonego wytwarzania energii cieplnej i elektrycznej oraz zagospodarowania ciepła odpadowego z instalacji przemysłowych.

Duże znaczenie praktyczne dla rozwoju wykorzystania OZE w Polsce ma zapis artykułu 32 ustawy Prawo energetyczne, który zwalnia z wymogu uzyskania koncesji na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania energii elektrycznej w źródłach o mocy

mniejszej od 5 MW oraz energii cieplnej w źródłach o mocy mniejszej od 1 MW, a przede wszystkim artykuł 9 i jego nowelizacja z dnia 26 maja 2000 r., który zobowiązał Ministra Gospodarki do nałożenia na przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się obrotem lub przesyłem i dystrybucją energii elektrycznej i cieplnej obowiązku zakupu energii pochodzącej z niekonwencjonalnych i odnawialnych źródeł energii oraz wytwarzanej w kogeneracji. Bezpośrednim wynikiem zapisu art. 9 cytowanej ustawy jest rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 15 grudnia 2000 r. Nakłada ono obowiązek zakupu energii elektrycznej i cieplnej z ww. źródeł na przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się obrotem oraz przesyłaniem i dystrybucją energii. Przy czym ww. obowiązek zakupu m.in. nie dotyczy energii elektrycznej lub cieplnej wytworzonej zagranicą, energii elektrycznej z elektrowni szczytowo-pompowych wytworzonej przy użyciu przepompowanej wody, energii elektrycznej i cieplnej ze spalania odpadów, energii elektrycznej wytworzonej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła ze sprawnością przemiany energii chemicznej paliwa brutto w energię elektryczną i ciepłą łącznie mniejszą niż 65 %. Słabą stroną tego rozporządzenia jest fakt, że nie wywiązanie się przedsiębiorstwa energetycznego z ww. obowiązku zakupu nie jest zagrożone żadną konkretną karą.

Należy oczekiwać, że w przyszłości utrzymywać się będzie tendencja spadku zagrożenia powodowanego przez zakłady przemysłowe, natomiast coraz większy udział w zanieczyszczeniu powietrza będzie miała rosnąca emisja pochodząca z sektora bytowo-komunalnego: lokalnych kotłowni i gospodarstw indywidualnych czy zakładów usługowych, ogrzewanych w indywidualnych systemach grzewczych o niskiej sprawności wykorzystania paliwa, a także rozwój motoryzacji.

Według polskich przepisów ochrona powietrza oparta jest o zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczanie lub eliminowanie wprowadzanych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu lub utrzymanie ich na poziomie dopuszczalnych wielkości.

Cel 1: Zmniejszenie zużycia energii

Kierunki działań dla gminy Rąbino:

K1: Termomodernizacja budynków komunalnych i użyteczności publicznej

Jednym ze sposobów realizacji zmniejszenia zużycia energii jest przeprowadzenie termomodernizacji (ocieplanie budynków, wymiana stolarki, montaż liczników ciepła), zarówno w skali indywidualnego odbiorcy jak i zakładów, która pozwala na redukcję zużycia energii nawet o 60%, co automatycznie oznacza ograniczenie emisji zanieczyszczeń. Bardzo duże znaczenie w tym zakresie będzie miało prowadzenie odpowiedniej polityki informacyjnej, uświadamiającej również korzyści ekonomiczne, jakie są możliwe do osiągnięcia.

Cel 2: Ograniczenie niskiej emisji

Kierunki działań dla gminy Rąbino:

- K1: Rozbudowa sieci gazowej (warunkiem jest zapewnienie opłacalnej liczby odbiorców)**
- K2: Modernizacja systemów grzewczych w budynkach komunalnych i użyteczności publicznej**
- K3: Wspieranie inwestycji polegających na modernizacji systemów grzewczych w budownictwie mieszkaniowym**

Niska emisja, pochodząca głównie z lokalnych kotłowni i gospodarstw indywidualnych stanowi lokalnie poważny problem. Jest zagadnieniem trudnym do szybkiego rozwiązania ze względu na brak informacji o rozkładzie przestrzennym emisji, a także bardzo duże rozproszenie jej źródeł. Dodatkowo, uciążliwości związane z niską emisją charakteryzują się sezonowością - wyraźnie wzrastają w sezonie grzewczym zaś w lecie ich znaczenie jest niewielkie. Zanieczyszczenie niską emisją występuje najczęściej na obszarach zabudowy mieszkaniowej i gmina ma ograniczone możliwości oddziaływania na mieszkańców w celu poprawienia tego stanu. Jedną z możliwości jest zapewnienie dostawy bezpiecznego dla środowiska czynnika grzewczego np. gazu. Jednak w przypadku zabudowy rozproszonej i stosunkowo wysokich kosztów gazu rozwiązanie takie nie wszędzie jest opłacalne.

Gmina może oddziaływać na mieszkańca pośrednio poprzez różnego rodzaju działania informacyjno-edukacyjne (organizowanie spotkań informacyjnych o dostępnych technologiach, ich wadach i zaletach oraz możliwości uzyskania dofinansowania przy okazji zebrań wiejskich, rozpowszechnianie ulotek) dotyczące możliwości wykorzystania alternatywnych źródeł energii i korzyści z tego płynących.

Oprócz emisji zanieczyszczeń typowych przy spalaniu tradycyjnych paliw (m.in. odpowiedzialnych za zmiany klimatyczne i substancji zakwaszających), dodatkowym problem jest fakt spalania w paleniskach domowych materiałów powodujących emisję specyficznych substancji do powietrza (opakowania plastikowe, butelki PET etc.). Istotnym jest zatem prowadzenie edukacji i uświadomienie zagrożeń, jakie mogą one stwarzać.

Cel 3: Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

Kierunki działań gminy Rąbino:

K1: Propagowanie na terenach wiejskich odnawialnych źródeł energii (OZE)

Wykorzystanie istniejących w regionie zasobów energii odnawialnej i zwiększenie ich potencjału sprzyja oszczędzaniu zasobów nieodnawialnych i wspomaga działania na rzecz poprawy warunków życia mieszkańców regionu. Ułatwia także osiągnięcie założonych celów w zakresie obniżenia emisji zanieczyszczeń do powietrza i ogranicza szkody w środowisku związane ze spalaniem paliw kopalnych.

Lokalnie alternatywą dla spalania paliw tradycyjnych jest wykorzystanie takich źródeł energii jak biomasa, energia wiatru, energia wód płynących i energia słoneczna. Obowiązek uwzględnienia wzrostu wykorzystania odnawialnych źródeł energii w polityce społeczno - gospodarczej i politykach sektorowych wynika nie tylko z polityki Unii Europejskiej ale również z rezolucji Sejmu RP z dnia 8 lipca 1999 r. W II Polityce ekologicznej państwa za cel do roku 2010 uznano co najmniej podwojenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych w stosunku do roku 2000 (co jest zgodne z celami Unii Europejskiej). Wykorzystanie alternatywnych źródeł wymaga jednak bardzo szczegółowej analizy stanu istniejącego i możliwości do osiągnięcia korzyści.

Na terenie gminy Rąbino planuje się budowę fermy elektrowni wiatrowych.

PROGRAM DZIAŁAŃ NA LATA 2006 – 2009

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowy koszt, tys. zł.	Źródła Finansowania
Cel 1: Zmniejszenie zużycia energii				
K1 – Termomodernizacja budynków komunalnych i użyteczności publicznej	Z1.1 – Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	Gmina 2007 - 2008	b.d.	Środki własne, fundusze ochrony środowiska, środki pomocowe UE
	Z1.2 – Opracowanie Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe	Gmina 2007	15	Środki własne
Cel 2: Ograniczenie niskiej emisji				
K1 – Budowa sieci gazowej	Z1.1 – Kompleksowa gazyfikacja gminy	2007-2013	b.d.	Środki własne, fundusze ochrony środowiska, mieszkańcy
K2 – Modernizacja systemów grzewczych w budynkach komunalnych i użyteczności publicznej	Z2.1 – Modernizacja kotłowni w budynkach użyteczności publicznej	Gmina 2006-2010	b.d.	Środki własne, fundusze ochrony środowiska, środki pomocowe UE
K3 – Wspieranie inicjatyw polegających na modernizacji systemów grzewczych w budynkach mieszkalnych	Z3.1 – Wspieranie indywidualnych inwestycji polegających na zmianie ogrzewania węglowego na alternatywne źródła energii – organizowanie spotkań informacyjnych, rozpowszechnianie ulotek, folderów	Gmina ciągle	b.d.	Środki własne
Cel 3: Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii				
K1 – Propagowanie na terenach wiejskich źródeł energii wykorzystującej biomasę lub inne źródła energii odnawialnej	Z1.1 – Opracowanie pilotażowej dokumentacji zastosowania odnawialnych źródeł energii jednego z obiektów użyteczności publicznej. Organizowanie spotkań informacyjnych, rozpowszechnianie ulotek, folderów dot. OZE	Gmina ciągle	30	Środki własne, fundusze ochrony środowiska, środki pomocowe UE
	Z1.2 – Budowa fermy elektrowni wiatrowych	Gmina	b.d.	Środki własne, fundusze ochrony środowiska, środki pomocowe UE

6. Cele i kierunki działania w sferze poprawy jakości środowiska

6.1. Ochrona zasobów wodnych i jakości wód

Podstawową regulację prawną dotyczącą ochrony wód i gospodarki wodnej stanowią ustawy:

- Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 r. z późn. zmianami
- Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. z późn. zmianami
- wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, o odpadach i o zmianie niektórych ustaw z dnia 27 lipca 2001 r. z późn. zmianami

Ustawy regulują gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi.

Ustawa Prawo wodne zakłada gospodarowanie wodami z zachowaniem zasady racjonalnego i całościowego traktowania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, z uwzględnieniem ich ilości i jakości. Gospodarowanie wodami uwzględnia zasadę wspólnych interesów i jest realizowane przez współpracę administracji publicznej, użytkowników wód i przedstawicieli lokalnych społeczności tak, aby uzyskać maksymalne korzyści społeczne.

Ustawa ostatecznie wprowadza i reguluje zasady zlewniowego zarządzania gospodarką wodną poprzez utworzenie regionalnych zarządów gospodarki wodnej. Obszar gminy leży w rejonie działania Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie.

Cel 1: Poprawa standardu sanitarnego gminy

Kierunki działań dla gminy Rąbino:

K1: Budowa zbiorczej sieci kanalizacyjnej na terenach zabudowy zwartej

K2: Rozwiązanie problemu gosp. ściekowej na obszarach zabudowy rozproszonej

Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (art. 208, ust. 1) zobowiązuje gminy do realizacji zadania własnego gmin w zakresie usuwania i oczyszczania ścieków (ustawa o samorządzie gminnym – Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm., ustawa Prawo wodne art. 43, ust. 5). Natomiast zgodnie z ustawą z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. z 2001 r. Nr 72, poz. 747) zasadniczą rolą gminy jest udzielanie zezwoleń na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub zbiorowego odprowadzania ścieków, uchwalanie regulaminów dostarczania wody i odprowadzania ścieków, uchwalanie wieloletnich planów modernizacji i rozwoju urządzeń wod-kan, będących w posiadaniu przedsiębiorstwa, oraz zatwierdzanie taryf.

W przypadku gminy Rąbino zadania z zakresu uporządkowania gospodarki ściekowej na jej terenie realizowane są w ramach „Zintegrowanej gospodarki wodno-ściekowej w Dorzeczu Parsęty”. Projekt jest finansowany z Funduszu Spójności. Wszystkie zadania z zakresu gospodarki wodnej i ściekowej na terenie gminy Rąbino zostały przejęte przez „Regionalne Wodociągi i Kanalizacja” Spółkę z o.o. w Białogardzie. Spółka ta jest operatorem systemu wodno-ściekowego w tym rejonie.

Na terenie gminy planowane przedsięwzięcie dotyczy rozbudowy i przebudowy sieci kanalizacji oraz budowy grupowej oczyszczalni ścieków w Rąbinie. Zakres inwestycji obejmuje:

- budowę sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej, zbierającej ścieki z terenów zabudowy wiejskiej

- budowę przesyłowego kolektora grawitacyjnego i tłoczego z przepompowniami ścieków z przesyłem do projektowanej oczyszczalni ścieków w Rąbinie
- budowę oczyszczalni ścieków o przepustowości $Q_{sr.d.}=500 \text{ m}^3/\text{d}$ dla 3750 RLM. Docelowo poskanalizowaniu gminy, do oczyszczalni będą dopływać ścieki z miejscowości, których sumaryczna liczba mieszkańców wyniesie $M=3911$, co stanowić będzie 92,8% ogólnej liczby mieszkańców.

Łączna długość sieci grawitacyjnych wyniesie 19,4 km i tłocznych 26,9 km. Realizowana oczyszczalnia będzie typu mechaniczno-biologicznego i będzie budowana w 2 etapach. Realizowany I etap przewiduje budowę następujących obiektów:

- zbiornika retencyjnego o pojemności 60 m^3
- przepompowni ścieków i osadu
- reaktora biologicznego typu SBR o pojemności 260 m^3 z komorą retencyjną
- budynku technicznego wyposażonego w sito bębnowe, instalację PIX, dmuchawy, prasę do odwadniania osadu i część socjalną dla pracowników
- punktu zlewnego ścieków dowożonych
- wiaty na przyczepy z odwodnionym osadem.

W drugim etapie przewiduje się dobudowę drugiego reaktora typu SBR o takiej samej pojemności.

Ścieki surowe dopływające i dowożone będą oczyszczone na sicie bębnowym, skąd grawitacyjnie dopłyną do zbiornika retencyjnego i dalej zostaną przepompowane do reaktora SBR. Tutaj w procesie niskoobciążonego osadu czynnego ścieki są oczyszczane biologicznie. Proces oczyszczania ścieków wspomagany jest preparatem PIX do strącania związków fosforowych.

Osad nadmierny, częściowo ustabilizowany, powstający w procesie oczyszczania ścieków jest mechanicznie odwadniany, składowany na przyczepie. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych będzie rzeka Mogilica, która jest dopływem Parsęty.

Aktualnie budynki mieszkalne na terenach wiejskich są wyposażone w zbiorniki gnilne (szamba), które często są nieszczelne i niesystematycznie opróżniane przez uprawnione firmy. Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku z 13 września 1996 r. (z późniejszymi zmianami: ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw, ustawa z dnia 19 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw) wprowadza obowiązek inwentaryzacji tych urządzeń przez samorządy lokalne. Dokładniej gminy prowadzą ewidencję:

- zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej,
- przydomowych oczyszczalni ścieków w celu kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej”.

Cel 2: Zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł przestrzennych, trafiających do wód wraz ze spływami powierzchniowymi (z kanalizacji deszczowej, z terenów rolnych oraz z terenów zabudowy rozproszonej nieskanalizowanej)

Kierunki działań dla gminy Rąbino:

K1: Ograniczenie spływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych

Do zanieczyszczeń przestrzennych (obszarowych) należą zanieczyszczenia pochodzące z produkcji rolnej: z nawożenia pól uprawnych, oprysków oraz z nieprawidłowej gospodarki odchodami zwierzęcymi.

Związki azotowe, w różnych formach i w zależności od stężenia oraz warunków środowiskowych, mogą stymulować rozwój glonów, obniżać poziom tlenu rozpuszczonego, powodować toksyczne działania w stosunku do organizmów wodnych, wywierać wpływ na skuteczność dezynfekcji chlorem, ograniczać możliwość wtórnego wykorzystania wody i stanowić potencjalne zagrożenie zdrowotne. Podstawowym dokumentem, który określa wymagania dotyczące ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzące ze źródeł rolniczych jest Dyrektywa Rady nr 91/676/EWG. Dyrektywa ta nie określa jednak zasad identyfikowania obszarów wrażliwych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego. Kryteria te znalazły odzwierciedlenie w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62) oraz rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 roku (Dz.U. Nr 241, poz. 2093). Według powyższego rozporządzenia w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych, za wody wrażliwe na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych uznaje się wody zanieczyszczone oraz wody zagrożone zanieczyszczeniem, jeżeli nie zostaną podjęte działania ograniczające bezpośredni lub pośredni zrzut do tych wód azotanów i innych związków azotowych mogących przekształcić się w azotany, pochodzących z działalności rolniczej. Ocena wykonana przez WIOŚ wykazała, że przypadki wysokich stężeń azotanów dotyczą płytkich wód gruntowych (studnie przyzagrodowe) i wód I poziomu użytkowego, podatnych na zanieczyszczenia bytowe związane z infrastrukturą osadniczą wsi. Przeprowadzona przez WIOŚ analiza potencjalnych źródeł zanieczyszczeń dla każdego przypadku zanieczyszczenia nadmierną ilością azotanów badanych otworów (Bank Hydro i WSSE) nie dała jednoznacznych podstaw do przedstawienia wykazu wód gruntowych i podziemnych wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzenia rolniczego w regionie wodnym rzek Przymorza Zachodniego. Problem ten wymaga dalszych szczegółowych analiz, a przede wszystkim odpowiedniej sieci monitoringowej.

Na obszarach silniej zurbanizowanych wzdłuż ciągów komunikacyjnych powstają zanieczyszczenia komunikacyjne, dostające się do wód powierzchniowych poprzez spływy wód deszczowych, w przypadku braku odpowiednich systemów ich odprowadzania i podczyszczania.

Zanieczyszczenia obszarowe wód są również spowodowane brakiem odpowiednich urządzeń do gromadzenia lub unieszkodliwiania ścieków sanitarnych. W wielu przypadkach istnieją szamba, ale są nieszczelne i ścieki przesiąkają do wód gruntowych, zamiast być wywożone. Źródła takie powinny być ewidencjonowane. Na terenach nieskanalizowanych, gdzie brak rozwiązań systemowych (np. przydomowe oczyszczalnie ścieków) konieczne jest wskazanie (zabezpieczenie) miejsc wywożenia ścieków.

Cel 3: Retencjonowanie wody i ochrona przed powodzią

Kierunki działań dla gminy Rąbino:

K1: Utrzymanie oraz odbudowa urządzeń i obiektów służących wyrównaniu przepływów i regulacji stosunków wodnych

Niski wskaźnik jeziorności, przy stosunkowo dużym spadku podłużnym i nie zabudowanym korycie rzeki Parsęty, sprzyja występowaniu kilkakrotnych w skali roku wezbrań

powodziowych. Charakterystycznym także jest fakt, że większość gleb na obszarze tej zlewni to gleby lekkie o wyraźnym deficycie wody. Postępująca od kilku lat susza glebowa powoduje znaczne obniżenie poziomu wód gruntowych, co z jednej strony zmniejsza produktywność gleb, z drugiej zaś ma ujemny wpływ na wody w studniach i ujęciach wody pitnej, zarówno ze względu na ilość, jak i jakość. W związku z tym małą retencję należy traktować jako przedsięwzięcie mające:

- poprawiać stosunki wodne, poprzez zatrzymanie w zlewni maksymalnych ilości wód powierzchniowych pochodzących z opadów atmosferycznych (zbiorniki wodne, systemy wodno-melioracyjne, podpiętrzanie cieków)
- poprawić jakość wody poprzez wydłużenie obiegu wody w zlewni, zalesianie, renaturalizację cieków, wykorzystanie terenów zalewowych itp.
- ograniczenie transportu rumowiska.

Mała retencja powinna obejmować obszary zagospodarowane w różny sposób, jednak najbardziej jest potrzebna na terenach rolniczych.

Nowoczesna ochrona przeciwpowodziowa powinna uwzględniać zachowanie walorów przyrodniczych. Przyjazne środowisku metody ochrony przeciwpowodziowej polegają na:

- działaniach w zakresie odpowiedniej polityki przestrzennej, ograniczającej zabudowę terenów zalewowych,
- prowadzenie działań w zakresie odbudowy retencji dolin rzecznych poprzez tworzenie polderów, zalewów niesterowalnych na zawalu,
- lepszego wykorzystania pojemności retencyjnych, utworzonych przez istniejące już stopnie i zapory wodne.

Preferuje się rozwiązania miękkie, pozwalające na ochronę przyrody dolin rzecznych do których obok polderów zalicza się również suche zbiorniki oraz boczne zbiorniki retencyjne. Przeciwnie do tradycyjnych metod, przyjazna środowisku ochrona przeciwpowodziowa jest realizowana kompleksowo, w odniesieniu do wyodrębnionych zlewni rzecznych, a nie pojedynczych cieków. Zespolenie w niej metod technicznych oraz nietechnicznych, wdrażanych w granicach określonej zlewni, pozwala na uniknięcie sytuacji, w której ochrona terenów leżących w jej górnej części powoduje zwiększenie zagrożenia powodziowego na obszarach położonych niżej.

PROGRAM DZIAŁAŃ NA LATA 2006 – 2009

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowy koszt PLN	Źródła Finansowania
Cel 1: Poprawa standardu sanitarnego gminy				
K1 - Budowa kanalizacji na terenach zabudowy zwartej	Z1.1. – Kanały grawitacyjne – 19,4 km	ZMiGDP RWiK Białogard Gmina 2006	7 711 506	środki własne FS
	Z1.2. – Pompownie ścieków – 20 sztuk		1 068 000	
	Z1.3. – Kanalizacja tłoczna – 26,9 km		3 765 366	
	Z1.4. – Budowa grupowej oczyszczalni ścieków w Rąbinie o przepustowości Q=500 m ³ /d		2 550 000	
	Z1.5. – Bieżące utrzymanie i konserwacja istniejących urządzeń kanalizacyjnych	RWiK Białogard	b.d.	środki własne

K2 – Rozwiązanie problemu gospodarki ściekowej na obszarach zabudowy rozproszonej	Z2.1. – Inwentaryzacja przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych; kontrola wywożenia ścieków	Gmina (ciągłe)	-	-
Cel 2: Zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł przestrzennych				
K1 – Ograniczenie spływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych oraz z ciągów komunikacyjnych	Z1.1 – Budowa kanalizacji deszczowej wzdłuż głównych ulic o dużych spadkach	Gmina 2007-2013	b.d.	Środki własne, fundusze ochrony środowiska, środki pomocowe UE
	Z1.2 – Inwentaryzacja źródeł powstawania odchodów zwierzęcych – fermy, hodowle bydła, trzody chlewnej	Gmina Ciągłe	-	-
	Z1.3 – Budowa urządzeń do magazynowania odchodów zwierzęcych – płyt obornikowych, zbiorników na gnojówkę i gnojowicę	Rolnicy	b.d.	środki własne rolników, środki pomocowe UE
	Z1.4 – Szkolenia w zakresie stosowania „dobrych praktyk rolnych”	Ośrodek doradztwa rolniczego ZMiGDP	b.d.	środki pomocowe UE
Cel 3: Retencjonowanie wody i ochrona przed powodzią				
K1 – Utrzymanie oraz odbudowa urządzeń i obiektów służących wyrównaniu przepływów i regulacji stosunków wodnych	Z1.1 – Utrzymanie i modernizacja podstawowych i szczegółowych urządzeń melioracyjnych, przede wszystkim obiektów hydrotechnicznych służących retencjonowaniu wody	ZMiGDP, WZMiUW w Koszalinie	b.d.	Wojewoda, prywatni właściciele
	Z1.2 – Odbudowa naturalnej retencji: oczek wodnych, mokradeł, starorzeczy, ochrona obszarów źródłiskowych cieków wodnych, prowadzenie zadrzewień i zakrzewień wzdłuż cieków wodnych	Gmina, mieszkańcy	b.d.	środki własne, środki ZMiGDP, wojewoda, środki pomocowe UE

6.2. Ochrona gleb i gospodarka odpadami

Cel: Ochrona gleb

Kierunki działań dla gminy Rąbino:

- K1: Identyfikacja zagrożeń zanieczyszczenia gleb i rekultywacja terenów zdegradowanych
- K2: Ochrona gleb przed erozją i stepowieniem
- K3: Podnoszenie poziomu wiedzy użytkowników gleb w zakresie kodeksu dobrych praktyk rolniczych i zasad rolnictwa ekologicznego.

Zagospodarowanie gleb powinno być zgodnie z przyrodniczymi walorami i ich bonitacją. Dlatego na obszarach chronionych powinno się propagować sposoby produkcji rolnej zgodne z zasadami rolnictwa ekologicznego.

Następnym elementem wpływającym negatywnie na jakość gleb jest rosnący niedobór wody w ekosystemach i obniżanie się poziomu wód gruntowych. Przeciwdziałają temu m.in. odbudowywanie naturalnej retencji wodnej, a także prowadzenie zadrzewień i zakrzewień. Ten ostatni element służy również zapobieganiu erozji gleb. Prowadzone wydobywanie kruszywa naturalnego na „dziko” (bez zezwolenia) powoduje degradację terenów, a wyrobiska często stają się nielegalnymi wysypiskami śmieci.

Ważnymi czynnikami negatywnego oddziaływania na gleby są te związane z terenami zurbanizowanymi, które oddziałują poprzez: składowiska odpadów, emisję zanieczyszczeń powietrza, nieprawidłową gospodarkę wodno-ściekową (omówione w innych rozdziałach).

W odniesieniu do gleb gminy Rąbino, z uwagi na ich znaczną przydatność rolniczą, ustalono zasadę przeznaczania na cele nierolnicze w pierwszej kolejności terenów o najniższych wartościach bonitacyjnych. Ze względu na wysoką jakość, gleby 2-go i 4-go kompleksu przydatności rolniczej, jako podstawowy ekosystem żywicielski, podlegają ochronie przed przeznaczeniem na cele nierolnicze (zwłaszcza te pod zabudowę). Dotyczy to zwłaszcza rozległych i zwartych kompleksów urodzajnych gleb.

Dla terenów o większych spadkach, na których występują gleby szczególnie narażone na erozję zalecono prowadzenie właściwych zabiegów agrotechnicznych. Niektóre stoki powinny być zalesione lub użytkowane jako pastwiska.

Użytki zielone należy zachowywać w dotychczasowym użytkowaniu rolniczym, zwłaszcza w dolinach rzek i mniejszych cieków, obniżeniach terenowych, ze względu na między innymi zachowanie naturalnej retencji wód, a także na funkcję paszową.

Tak samo należy postępować z wszelkimi nieużytkami naturogenicznymi, znajdującymi się w obrębie użytków rolnych (oczka wodne, tereny podmokłe i bagienne, torfowiska, zarośla śródpolne), ze względu na ich ważną rolę biocenotyczną. Gleby niskiej jakości (6-ty i 7-my kompleks przydatności rolniczej) powinny być przeznaczone pod zalesienia, głównie w strefach alimentacji wód oraz w bezpośrednim sąsiedztwie kompleksów leśnych.

Zakazuje się tworzenia wyrobisk eksploatacyjnych, zmian użytkowania powierzchni oraz wprowadzania zabudowy na obszarach:

- wału ozowego
- morenowego wzniesienia Białego Zdroju, Wzgórza Ślemień oraz kemu głodzińskiego i krawędzi wysoczyzny morenowej w rejonie Głódzina i Zbytków.

Gospodarka odpadami

Cele i kierunki działania w zakresie gospodarki odpadami zostały szczegółowo przedstawione w Planie gospodarki odpadami dla gminy Rąbino.

PROGRAM DZIAŁAŃ NA LATA 2006 – 2009

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowy koszt, tys. zł.	Źródła finansowania
Cel 1: Ochrona gleb				
K1 - Działania zmierzające do identyfikacji zagrożeń degradacji gleb i rekultywacji terenów zdegradowanych	Z1.1 – Prowadzenie ewidencji terenów zdegradowanych przeznaczonych do rekultywacji	Gmina ciągłe	-	-
	Z1.2 – Podnoszenie wiedzy rolników w zakresie Kodeksu Dobrych Praktyk Rolnych	ODR Właściciele (władający) gruntami, rolnicy Ciągłe	b.d.	Rolnicy, środki pomocowe UE
Cel 2: Zapobieganie powstawaniu odpadów komunalnych				
Kierunki i zadania zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla gminy Rąbino				
Cel 3: Wdrożenie sprawnego i nowoczesnego systemu gospodarki odpadami				
Kierunki i zadania zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla gminy Rąbino				

6.3. Ochrona powietrza atmosferycznego

Polityka państwa w zakresie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniami charakteryzuje się promowaniem zasady ograniczania energii (ze szczególnym uwzględnieniem źródeł energii odnawialnej), stosowaniem czystszych surowców i technologii oraz minimalizację zużycia energii i surowców.

Cel 1: Ograniczenie emisji zanieczyszczeń z gospodarki komunalnej

Kierunki działań dla gminy Rąbino:

- K1: Ograniczanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery przez jednostki organizacyjne mieszczące się na terenie gminy
- K2: Kontynuacja działań w celu ograniczenia niskiej emisji (zadania takie jak w p. 5.2 – zmniejszanie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych).

PROGRAM DZIAŁAŃ NA LATA 2006 – 2009

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowy koszt, tys. zł.	Źródła finansowania
Cel 1: Ograniczenie emisji zanieczyszczeń z gospodarki komunalnej i przemysłu				
K1 – Ograniczanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery przez jednostki organizacyjne	Zadania takie jak w p.5.2. – zmniejszanie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych			
K2 – Kontynuacja działań w celu ograniczenia niskiej emisji				

6.4. Hałas

Najważniejsze wykonawcze akty prawne w zakresie klimatu akustycznego stanowią:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2004 r w sprawie dopuszczalnych poziomu hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 178 poz. 1841);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 stycznia 2002 roku w sprawie wartości progowych poziomu hałasu (Dz. U. Nr 8, poz. 81).

Cel: Zmniejszenie obecnego poziomu hałasu występującego wzdłuż szlaków komunikacyjnych

Kierunki działań dla gminy Rąbino:

K1: Działania polegające na ograniczaniu uciążliwości hałasu komunikacyjnego

Dopuszczalny poziom hałasu w środowisku określa się wartością równoważnego poziomu dźwięku A w dB dla przedziału czasu odniesienia. Poziom hałasu powodowany przez drogi linie kolejowe dla zabudowy jednorodzinnej, zagrodowej i terenów rekreacyjno-wypoczynkowych jest równy:

- pora dnia (przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom) - 60 dB
- pora nocy (przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom) - 50 dB.

Zgodnie z Prawem ochrony środowiska zapewnienie właściwego kształtowania klimatu akustycznego w otoczeniu obiektów przemysłowych i warsztatów rzemieślniczych jest obowiązkiem ich właściciela. Na mocy art. 141 i 144 działalność zakładów nie może powodować przekraczania standardów emisyjnych, jeśli zostały ustalone, ani też powodować przekraczania standardów jakości środowiska poza terenem, do którego zarządzający ma tytuł prawny, a w przypadku utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania, poza tym obszarem. Jeżeli w otoczeniu zakładu hałas w środowisku przekracza obowiązujące wartości dopuszczalne, wymagane jest uzyskanie pozwolenia na emitowanie hałasu.

W zakresie obniżania hałasu i zanieczyszczenia spalinami na terenach dróg gminnych gmina powinna podejmować działania związane z upłynnianiem ruchu m.in. ulepszanie i modernizacja nawierzchni dróg, budowanie chodników dla pieszych, obsadzanie drzewami i krzewami poboczy ulic, a także odpowiednie oznakowanie dróg i oświetlenie ulic. Są to również działania zwiększające bezpieczeństwo na drodze.

PROGRAM DZIAŁAŃ NA LATA 2006 – 2009

Cel 1: Utrzymanie przynajmniej obecnego poziomu hałasu				
Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowy koszt, tys. zł.	Źródła Finansowania
K – Działania polegające na ograniczaniu uciążliwości hałasu komunikacyjnego	Z1.1 – Modernizacja nawierzchni dróg, budowa chodników, obsadzanie ulic drzewami i krzewami i ich oświetlenie, oznakowanie dróg,	Gmina ZDP Świdwin 2006-2013	b.d.	Środki własne, środki pomocowe UE

6.5. Pola elektromagnetyczne

Podstawowym aktem wykonawczym dotyczącym oddziaływania pól elektromagnetycznych na środowisko jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192 poz. 1883).

Określone w wyżej wymienionym rozporządzeniu dopuszczalne poziomy promieniowania są zgodne z przepisami Unii Europejskiej oraz z zaleceniami Światowej Organizacji Zdrowia.

Cel: Ograniczenie szkodliwego oddziaływania na środowisko i zdrowie ludzi pól elektromagnetycznych

Kierunki działań dla gminy Rąbino:

K1: Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obiektów emitujących pola elektromagnetyczne

Dla identyfikacji problemu oddziaływania pól elektromagnetycznych na obszarze gminy niezbędne jest prowadzenie inwentaryzacji obiektów emitujących takie pola.

Rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku jest prowadzony przez wojewodę i corocznie aktualizowany.

Ponadto konieczne jest umieszczanie informacji o lokalizacji i oddziaływaniu na środowisko takich obiektów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i wyznaczanie obszarów ograniczonego użytkowania w przypadkach, gdzie jest przewidywane lub rejestrowane przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

PROGRAM DZIAŁAŃ NA LATA 2006 – 2009

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowy koszt, tys. zł.	Źródła Finansowania
Cel 1: Ograniczenie szkodliwego oddziaływania na środowisko i zdrowie ludzi pól elektromagnetycznych.				
K1 – Uwzględnienie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obiektów emitujących pola elektromagnetyczne	Z1.1 - Umieszczanie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego informacji o lokalizacji obiektów emitujących pola elektromagnetyczne i o strefach ograniczonego użytkowania	Gmina	-	-

6.6. Ochrona przyrody i rozwój turystyki

Ochrona przyrody na terenie kraju odbywa się zgodnie z następującymi regulacjami prawnymi:

- ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 92 poz. 880 z 30.04.2004 r.),
- ustawą o lasach z dnia 28 września 1991 r. (Dz. U. Nr 101 poz. 444, z późniejszymi zmianami),
- ustawą prawo łowieckie z dnia 13 października 1995 r. (Dz. U. Nr 147 poz. 713, z późniejszymi zmianami),
- ustawą prawo ochrony środowiska z 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 62 poz. 627).

Na sytuację ochrony przyrody w Polsce oddziałują również uregulowania prawne Unii Europejskiej. Są to dwie dyrektywy unijne (Dyrektywa 43/92/EEC z dnia 21.05.1992 r. w sprawie ochrony siedlisk oraz dzikiej fauny i flory oraz Dyrektywa 79/409/EWG z dnia 2.04.1979 r. o ochronie dzikich ptaków) – ptasia i siedliskowa (habitatowa). Dyrektywy te określają gatunki i siedliska godne ochrony na obszarze krajów Unii Europejskiej, a także sposoby ich ochrony w postaci ogólnoeuropejskiej sieci obszarów chronionych pod nazwą NATURA 2000.

Ponadto obowiązującym dokumentem odnośnie lasów jest Krajowy Program Zwiększania Lesistości (aktualizacja z 2003 roku).

Zadania związane z promocją gminy, jej walorów przyrodniczych i usług turystyczno-wypoczynkowych realizowane są w ramach działalności Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty. We wszystkich wydawnictwach, opracowaniach, mapach znajdują się informacje o gminie Rąbino i atrakcjach turystycznych na jej terenie. Materiały są dostępne na stronach internetowych ZMiGDP oraz są wydawane w 3 wersjach językowych.

Cel 1: Ochrona obszarów cennych przyrodniczo i ich racjonalne wykorzystanie**Kierunki działań dla gminy Rąbino:**

- K1: Utrzymanie, bieżąca ochrona i odbudowa najcenniejszych obszarów i obiektów chronionych;
- K2: Utrzymanie urozmaiconego krajobrazu rolniczego z gospodarstwami średniej wielkości oraz wsparcie form rolnictwa stosujących metody produkcji nie naruszające równowagi przyrodniczej; rozwój agroturystyki
- K3: Zalesianie obszarów o niskiej bonitacji gleb (V, VI, VIz klasa) znajdujących się na terenach cennych przyrodniczo

W 2001 r. została opracowana szczegółowa charakterystyka środowiska przyrodniczego gminy Rąbino p.n. „Waloryzacja przyrodnicza gminy Rąbino”. W opracowaniu tym wyznaczono obszary o unikalnych wartościach przyrodniczych, które powinny być objęte różnorodnymi formami ochrony:

- obszary chronionego krajobrazu (OChK)
- użytki ekologiczne (UE)
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (ZP-K)
- pomniki przyrody
- lasy ochronne

Obszary chronionego krajobrazu.

Proponuje się wydzielić obszary chronionego krajobrazu:

- **OChK-1** - „Lasy Rąbińskie” - północna część gminy. Obejmuje on: Wzgórze Ślemień (z polami między Kłodzinem, Głodzinem, Rąbinkiem, Rąbinem i Białą Górą), dolinę Mogilicy od Kołatki wraz z doliną Świerznicy.

Celem ochrony jest zachowanie walorów krajobrazowych i przyrodniczych terenu o bogatej mozaice ekosystemów i zróżnicowanej rzeźbie geomorfologicznej, stanowiący węzeł ekologiczny w skali regionalnej. Na obszarze tym występują formy przyrodnicze proponowane do ochrony w postaci: użytków ekologicznych, pomników przyrody, lasów ochronnych oraz gatunki i siedliska wymienione w Dyrektywie Ptasiej i Siedliskowej oraz Konwencji Berneńskiej.

- **OChK – 2** „Biały Zdrój” - zachodnia część gminy. Obejmuje on: wzgórze morenowe Białego Zdroju wraz z jeziorami Bystrzyno Wielkie i Małe i otaczające je lasy.

Celem ochrony jest zachowanie walorów krajobrazowych i przyrodniczych terenu o bogatej mozaice ekosystemów i zróżnicowanej rzeźbie geomorfologicznej. Na obszarze tym występują formy przyrodnicze proponowane do ochrony w postaci: użytków ekologicznych, pomników przyrody, lasów ochronnych oraz gatunki i siedliska wymienione w Dyrektywie Ptasiej i Siedliskowej oraz Konwencji Berneńskiej.

Obszar chronionego krajobrazu ustanawiany jest w drodze rozporządzenia wojewody, lub przez radę gminy. Dla obszaru chronionego krajobrazu poddanego ochronie przez radę gminy, sporządza się miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

Wyznaczono na terenie gminy 4 obszary do objęcia ochroną w postaci Zespołów przyrodniczo-krajobrazowych:

Symbol	Nazwa	Lokalizacja	Przedmiot i cel ochrony
ZPK - 1	„Źródłiska Topieli”	Obszar źródliskowy rzeki Topiel, położony przy północnej granicy gminy, z miejscowością Krępa.	Zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych naturalnej doliny rzeki z mozaiką środowisk, mało przekształconą szatą roślinną, stanowiskami gatunków fauny, stanowiącej lokalny korytarz ekologiczny. Na obszarze tym występują formy przyrodnicze proponowane do ochrony w postaci: użytków ekologicznych, pomników przyrody, lasów ochronnych oraz gatunki i siedliska wymienione w Dyrektywie Ptasiej i Siedliskowej oraz Konwencji Berneńskiej.
ZPK- 2	„Źródliskowa dolina koło Świerznicy”	1, 5 km NE od Świerznicy, Nadleśnictwo Białogard, obręb Rąbino, oddz. 409b	Zachowanie walorów przyrodniczych, (skład i struktura drzewostanu, zróżnicowanie gatunkowe, stanowiska gatunków chronionych i rzadko spotykanych) oraz krajobrazowych (rzeźba terenu).
ZPK-3	„Dolina Mogilicy pod Lipiami”	Dolina Mogilicy i jej lewstronnego dopływu od osady Kołatka w kierunku południowym do granic gminy.	Zachowanie walorów przyrodniczych, (zróżnicowanie i układ fitocenozy, skład i struktura drzewostanu, zróżnicowanie gatunkowe, stanowiska gatunków chronionych i zagrożonych) kulturowych oraz krajobrazowych (rzeźba terenu) doliny Mogilicy, będącym gminnym korytarzem ekologicznym.
ZPK- 4	„Uroczysko Dąbrowa”	Na południe od Dąbrowy Białogardzkiej, nadleśnictwo Świdwin, oddz. 412D d-n.	Zachowanie walorów przyrodniczych, (skład i struktura drzewostanu, zróżnicowanie gatunkowe, stanowiska gatunków chronionych i zagrożonych), kulturowych oraz krajobrazowych (rzeźba terenu, oczka wodne).

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy ustanawiany jest w drodze rozporządzenia wojewody, lub przez radę gminy. Dla zespołu przyrodniczo-krajobrazowego poddanego ochronie przez radę gminy, sporządza się miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Użytki ekologiczne

Sym- bol	Nazwa	Lokalizacja	Przedmiot ochrony
UE-1	„Graniczne moczary”	3 km NNE od Głodzina Nadl.Białogard, leśn.Nawino,oddz. 194a,i,l,n, 193d,g	Fitocenozy torfowiskowe i leśne populacje rzadko spotykanych, zagrożonych i chronionych gatunków roślin. Miejsce rozrodu, wypoczynku i żerowiska dla zwierząt. Naturalny punkt retencji-stanowiący wodopój dla wielu gatunków ptaków i ssaków. Obiekt florystyczny.
UE-2	„Suche bagno”	3 km NNE od Głodzina, Nadl. Białogard, leśnic- two Nawino, oddz.193j	Fitocenozy torfowiskowe, szuwarowe i leśne, populacje rzadko spotykanych, zagrożonych i chronionych gatunków roślin. Miejsce rozrodu, wypoczynku i żerowania zwierząt. Punkt retencji – stanowiący wodopój dla wielu gatunków ptaków i ssaków. Obiekt głównie florystyczny.
UE-3	„Bór Bagien-ny pod Gło- dzinem”	1,5 km NE od Głodzina, Nadl.Białogard. leśnic- two Gąsków, oddz. 238h,i, 285a,b	Fitocenozy torfowiskowe i leśne populacje rzadko spotykanych, zagrożonych i chronionych gatunków roślin. Miejsce rozrodu, wypoczynku i żerowiska dla zwierząt. Punkt retencji -stanowiący wodopój dla ptaków i ssaków. Obiekt głównie florystyczny.
UE-4	„Wrzośce k/Gąskowa I”	ok.3,5 km NE od Głodzina, Nadl. Białogard, leśnictwo Gąskowo, oddz.233o	Fitocenozy torfowiskowe, wodne i szuwarowe, populacje rzadko spotykanych, zagrożonych i chronionych gatunków roślin. Miejsce wypoczynku i żerowiska dla zwierząt oraz potencjalne miejsce rozrodu i życia płazów. Obiekt florystyczny.
UE-5	„Wrzośce k/Gąskowa II”	ok.3,5 km NE od Głodzina,Nadl.Biało- gard leśnictwo Gąskowo, oddz. 232 k.	Fitocenozy torfowiskowe, wodne i szuwarowe, populacje rzadko spotykanych, zagrożonych i chronionych gatunków roślin. Torfowisko śródleśne o pow. około 1 ha. Obiekt florystyczny.
UE-6		1,5 km NW od Białej Góry, Nadl. Białogard, obręb Rąbino oddz. 307 h.	Zróżnicowanie fitocenoz torfowiskowych, populacje zagrożonych i rzadko spotykanych gatunków roślin. Śródleśne jezioro dystroficzne. Miejsce rozrodu żaby wodnej, a także prawdopodobnie żaby moczarowej. Obiekt biocenotyczny.
UE-7		1,1 km N od Białej Góry Nadl. Białogard, obwód Rąbino oddz.305 h	Śródleśne torfowisko mszarne, wysychające, z wierzchnią torfową częściowo zmurszałą. Miejsce kąpiei błotnych dzików. Potencjalne miejsce rozrodu żab. Stwierdzone gatunki fauny: dzik, kuna, kos, sosnówka, świstunka, zięba, piecuszek. Obiekt biocenotyczny.
UE-8		1,2 km N od Białej Góry Nadl. Białogard, obwód Rąbino oddz. 304 i.	Śródleśne torfowisko mszarne o zróżnicowanych fitocenzach, z populacjami chronionych oraz rzadkich i zagrożonych gatunków roślin. Miejsce kąpiei błotnych i żerowania dzików. Potencjalne miejsce rozrodu żab. Stwierdzone gatunki fauny – dzik, sarna, kos, sosnówka,

			świstunka, zięba, piecuszek. Obiekt florystyczny.
UE-9		1,4 km NW od Białej Góry, Nadl. Białogard, obręb Rąbino, oddz. 307 l.	Zróżnicowanie fitocenoz torfowiskowych, populacje zagrożonych i rzadko spotykanych gatunków roślin. Obiekt florystyczny.
UE-10	„Traszkowe Jezioro”	1,3 km NW od Białej Góry, Nadl. Białogard, obręb Rąbino oddz.338 l	Zarastające jezioro dystroficzne otoczone płem z narecznicą błotną i szuwarem pałki szerokolistnej. Występują: wywłócznik kłosowy, olsza ramienica, brzoza omszona i brodawkowata. Miejsce rozrodu traszki grzebieniastej i żaby wodnej oraz prawdopodobnie żaby moczarowej. Obiekt głównie faunistyczny.
UE-11		1 km S od Gąbkowa, Nadl. Białogard, obręb Rąbino oddz. 344 b	Zróżnicowanie fitocenoz wodnych, szuwarowych, turzycowiskowych i łożowiskowych. Miejsce rozrodu żaby moczarowej. Obiekt biocenotyczny.
UE-12	„Trzy oczka k/Dołganowa”	0,3 km SE od Dołganowa, na E od drogi Dołganów-Kłodzino	Zróżnicowanie fitocenoz torfowiskowych populacje zagrożonych i rzadko spotykanych gatunków roślin. Miejsce wypoczynku, żerowiska i rozrodu zwierząt. Obiekt biocenotyczny.
UE-13	„Śródpolne Mokradło k/Kłodzina”	0,3 km N od wsi Kłodzino	Śródpolne mokradło z chronionymi, rzadko spotykanymi i zagrożonymi gatunkami roślin. Miejsce rozrodu płazów i ptaków. Obiekt biocenotyczny.
UE-14	„Bagienko k/Kłodzina”	2,5 km E od Kłodzina	Zróżnicowanie fitocenoz torfowiskowych populacje zagrożonych i rzadko spotykanych gatunków roślin. Rozległe śródpolne torfowisko mszarne z lustrem wody otoczone zadrzewieniem i łożowiskami o zróżnicowanych fitocenozach. Miejsce rozrodu i stałego przebywania płazów i ptaków. Obiekt florystyczny.
UE-15		1 km S od Białej Góry, Nadl. Białogard. Obręb Rąbino oddz. 303 f.	Zróżnicowanie fitocenoz torfowiskowych populacje zagrożonych i rzadko spotykanych gatunków roślin. Miejsce wypoczynku i żerowiska oraz rozrodu dla zwierząt. Obiekt florystyczny.
UE-16	„Bagno Batyń”	ok. 2 km SWW od Batynia, Nadl.Świdwin, leśnictwo Rąbino,oddz. 434 i.	Fitocenozy torfowiskowe, wodne i szuwarowe. Populacje chronionych i zagrożonych gatunków roślin, miejsca rozrodu i bytowania zwierząt.
UE-17		ok.1 km SW od Batynia, Nadl.Świdwin,leśnictwo Rąbino, oddz.436 bn	Małe torfowisko śródleśne o pow. 0,2 ha otoczone porębą obsadzoną sosną, świerkiem i bukiem. Gatunki zwierząt: żaba wodna, zięba, dzwonec, pelzacz ogrodowy, szpak. Obiekt biocenotyczny.
UE-18		ok. 1 km S od	Śródleśne torfowisko ze zbiorowiskami o

		Batynia, Nadl.Świdwin, leśn. Rąbino oddz.435 j.	charakterze naturalnym. Populacje chronionych, rzadko spotykanych i zagrożonych gatunków roślin. Miejsce rozrodu i bytowania zwierząt, w tym ropuchy szarej i żaby strawnej. Obiekt florystyczny.
UE-19		ok. 1,5 km S od Batynia Nadl.Świdwin, leśnictwo Rąbino, oddz. 448 f.	Torfowisko o pow. 0,3 ha otoczone drzewostanem świerkowym. Stwierdzone gatunki zwierząt: pierwiosnek, piecuszek, sikora czarnogłówka, budzik. Obiekt biocenotyczny.
UE-20		ok. 1km N od wsi Role, Nadl. Świdwin, leśn. Rąbino oddz. 477g	Torfowisko o pow.0,4 ha otoczone drzewostanem świerkowym, Gatunki roślin chronione, zagrożone i rzadkie. Stwierdzone gatunki zwierząt: turkawka, żaba moczarowa, piecuszek, zięba i in. Obiekt głównie florystyczny.
UE-21		Ok.1 km N od wsi Role, Nadl. Świdwin, leśnictwo Rąbino, oddz.477o.	Zróżnicowanie fitocenoz torfowiskowych szuwarowo-turzycowiskowych, populacje zagrożonych i rzadko spotykanych gatunków roślin.. Obiekt biocenotyczny.
UE-22		Ok.1 km N od wsi Role, Nadl. Świdwin, leśnictwo Rąbino, oddz.485 b.	Torfowisko z chronionymi, rzadko spotykanymi i zagrożonymi gatunkami roślin (rosiczka okrągłolistna, bagnica torfowa, modrzewnica zwyczajna). Obiekt głównie florystyczny.
UE-23		0,5 km NW od wsi Nielep, Nadl, oddz. 139 B b.	Torfowisko z chronionymi, rzadko spotykanymi i zagrożonymi gatunkami roślin.
UE-24		Rejon wsi Role,0,6 km E od przejazdu w kie-runku Batynia, Nadl. Świdwin,oddz.487 i	Torfowisko mszarne z cennymi i zagrożonymi gatunkami roślin. Obiekt biocenotyczny.
UE-25		0,5 km W od wsi Nielep	Zróżnicowanie fitocenoz światłolubnych muraw, okrajków i zarośli, populacje zagrożonych i rzadko spotykanych gatunków roślin. Zróżnicowanie rzeźby terenu i bogata roślinność sprawiają, że obiekt ma duże walory krajobrazowe.
UE-26	„Msza Role”	Rejon wsi Role,0,8 km SE od przejazdu kolejowego w kierunku Batynia, Nadl. Świdwin oddz. 490 f.	Zróżnicowanie fitocenoz torfowiskowych, populacje chronionych, zagrożonych i rzadko spotykanych gatunków roślin.
UE-27	„Dolina Bukowej pod Biernowem”	Dolina strumienia Bukowa wzdłuż granic gminy na E i SE od Biernowa	Zróżnicowanie fitocenoz łąkowych, murawowych i leśnych, populacje zagrożonych i rzadko spotykanych gatunków roślin. Miejsce rozrodu i bytowania zwierząt. Obiekt florystyczny i krajobrazowy.

UE-28	„Zarastające Jezioro pod Nielepem”	0,5 km E od Nielepu.	Zróżnicowanie fitocenoz torfowiskowych wodnych i szuwarowych, populacje zagrożonych i rzadko spotykanych gatunków roślin, miejsca rozrodu płazów. Obiekt florystyczny, biocenotyczny i krajobrazowy.
UE-29		Rejon wsi Role, przy drodze do Batynia, 0,7 km SE od przejazdu kolejowego, Nadl. Świdwin, oddz.490 m.	Mokradło śródleśne z chronionym, rzadko spotykanymi i zagrożonymi gat. roślin. Stwierdzone gatunki zwierząt, to m.in.: piecuszek, kos, śpiewak, zaskroniec żaba trawa i wodna. Obiekt biocenotyczny.
UE-30	„Trzęsawisko Role”	Okolice wsi Role, przy drodze do Batynia, 0,8 km S od przejazdu kolejowego; Nadl. Świdwin, oddz.490 w.	Fitocenozy torfowiskowe i szuwarowe z chronionymi, zagrożonymi i rzadko spotykanymi gat. roślin (jeżogłówka najmniejsza, rosiczka okrągłolistna). Miejsce wypoczynku i żerowiska dla wielu zwierząt. Miejsce rozrodu i życia płazów, ptaków oraz bezkręgowców związanych ze środowiskiem wodnym.
UE-31	„Jezioro Leśne”	Okolice wsi Role przy drodze do Batynia, 1,5 km S od przejazdu kolejowego, Nadl. Świdwin oddz. 490 y.	Śródleśne jezioro o zróżnicowanej linii brzegowej, otoczone lasami sosnowo – dębowymi z obficie występującą w podszycie kruszyną pospolitą. Stwierdzone gatunki zwierząt: łabędź niemy, łyska, perkoz, żaba wodna, żaba moczarowa,
UE-31	„Jezioro Leśne”	Okolice wsi Role przy drodze do Batynia, 1,5 km S od przejazdu kolejowego, Nadl. Świdwin oddz. 490 y.	Śródleśne jezioro o zróżnicowanej linii brzegowej, otoczone lasami sosnowo – dębowymi z obficie występującą w podszycie kruszyną pospolitą. Stwierdzone gatunki zwierząt: łabędź niemy, łyska, perkoz, żaba wodna, żaba moczarowa, ropucha szara, ślady obecności dzika.
UE-32	„Żabie Oczko pod Rzepinem”	600 m SE od Rzecina	Śródleśne oczka wodne, miejsca rozrodu płazów. Stwierdzone gatunki fauny: żaba trawa, moczarowa i brunatna. Występują tu także: trznadel, pliszka siwa, krzyżówka. Obiekt głównie faunistyczny.
UE-33	„Mokradło pod Biernowem”	0,6 km SE od Biernowa	Zróżnicowanie fitocenoz torfowiskowych, populacje zagrożonych i rzadko spotykanych gatunków roślin. Śródpolne mokradło z zaroślami z łoża i brzozy omszonej. Stwierdzone gatunki zwierząt: trznadel, pliszka siwa, ślady bytowania sarny. Obiekt biocenotyczny.
UE-34	„Łąki nad Jeziorem Bystrzy no Wielkie”	1,5 km SW od Nielepu, na E od jeziora Bystrzy no Wielkie.	Zróżnicowanie fitocenoz wodnych, szuwarowych i łąkowych, populacje zagrożonych i rzadko spotykanych gatunków roślin, miejsca rozrodu i bytowania fauny. Obiekt biocenotyczny i faunistyczny.
UE-35		1,5 km SE od	Zróżnicowanie fitocenoz torfowiskowych z

		Nielepu, Nadl, obręb Świdwin, oddz.407 h.	populacjami zagrożonych i rzadko spotykanych gatunków roślin. Stwierdzono gatunki zwierząt – żaba trawa, łyska. Obiekt biocenotyczny i florystyczny.
UE-36	„Mniszek Błotny”	2 km N od Dąbrowy Białogardzkiej, Nadl. Świdwin, oddz.505 f.	Przedmioty ochrony: różnicowanie fitocenoz, szuwarowo-turzycowiskowych, populacje chronione zagrożone i rzadko spotykane gatunki roślin. Torfowisko śródleśne pokryte zespołem turzycy sztywnej, pęcherzkowatej, błotnej. Obiekt biocenotyczny i florystyczny.
UE-37	„Zarastające Jezioro pod Lipiami”	1,2 km E od wsi Lipie	Zróżnicowanie fitocenoz zaroślowych, szuwarowych i wodnych, populacje chronionych i rzadko spotykanych gatunków roślin. Gnieźdzące się tam i bytujące ptaki wodne-błotne, ptaki przelotne i płazy. Obiekt głównie faunistyczny.
UE-38	„Kumakowe Oczko Jezierzyc”	1 km NW od Jezierzyc	Śródpolne mokradło, miejsce rozrodu kumka nizinnego. Stwierdzone gatunki zwierząt: kukam nizinny, żaba trawa, potrzyszcz, trznadel, pliszka siwa.
UE-39		1,5 km S od Biernowa, Nadl. Połczyn oddz.105 1	Śródleśne malownicze jezioro. Zróżnicowane Fitocenozy wodne i szuwarowe. Obiekt faunistyczny i biocenotyczny.
UE-40	„Oczko koło Jezierzyc”	1 km NW od Jezierzyc.	Zróżnicowanie fitocenoz zaroślowych i szuwarowych, populacje chronionych gatunków roślin, miejsca rozrodu płazów i ptaków. Oczko śródpolne otoczone gęstymi zaroślami łoży. Punkt rozrodu ropuchy szarej, miejsce żerowania i wypoczynku dla ptaków przelotnych. Stwierdzone gatunki zwierząt: łabędź niemy, głowienka, cyranka, łyska, błotnik stawowy, piecuszek, łożówka, pierwiosnek, bogata, kos, kapturka. Obiekt faunistyczny.
UE-41	„Żurawinowe Mokradło”	1 km NW od Jezierzyc.	Rozległe mokradło otoczone zaroślami, lasem brzoźowym i łąkami. Noclegowisko żurawi w okresie jesiennym oraz miejsce rozrodu płazów i ptaków. Stwierdzone inne gatunki zwierząt: łyska, łożówka, potrzyszcz, piecuszek, kos, żaba wodna, i prawdopodobnie jeziorkowa, dzik, sarna.
UE-42	„Torfowisko Jezierzyckie”	0,7 km NW od wsi Jezierzyc, Nadl. Świdwin oddz. 496 A d.	Zróżnicowanie fitocenoz torfowiskowych, szuwarowo-turzycowiskowych, populacje zagrożonych i rzadko spotykanych gat. roślin. Obiekt florystyczny, biocenotyczny
UE-43	„Łąki Starego Ludzicka”	1 km E od Starego Ludzicka	Kompleks łąk i szuwarów z zagrożonymi i rzadko spotykanymi gat. roślin i chronionymi gatunkami zwierząt. Miejsce rozrodu rzekotki drzewnej (około 20 godujących samców) oraz miejsce derkacza. Obiekt faunistyczny i biocenotyczny.
UE-44		1,4 km E od Starego Ludzicka, Nadl.Połczyn oddz.	Zróżnicowanie fitocenoz torfowiskowych, populacje zagrożonych i rzadko spotykanych gatunków roślin, miejsca rozrodu płazów. Obiekt faunistyczny i biocenotyczny.

		110 h.	
UE-45	„Rzekotkowisko”	W połowie odległości między Starym Ludzickiem a Jezierzycami	Śródpolne oczko, przylegające do zadrzewień, miejsce rozrodu rzekotki drzewnej i żurawia. Obiekt faunistyczny.
UE-46		po lewej stronie drogi ze wsi Nielep do Kłodzina, w odległości ok. 100 m od wsi	Oczko połodowcowe, bagienko z roślinnością, zielenią ekologiczną.
UE-47		na skraju lasu, w odległości ok. 1000 m na płd. od wsi Batyń	3-5 oczka połodowcowe, ciekawa roślinność ekologiczna.
UE-48		po lewej stronie drogi, przy wyjeździe ze wsi Nielep do Dąbrowy Białogardzkiej	Nieużytki rolne, bagienka z roślinnością bagienną i torfowiskową.
UE-49		na płn. od wsi Role, w kierunku linii PKP	Oczka połodowcowe, bagienka, roślinność i zakrzewienia ekologiczne, śródpolne
UE-50		po obu stronach drogi do Lipa, ok. 1000 m na płn. od wsi Lipie	2 oczka połodowcowe, bagienka, roślinność i zakrzaczenia ekologiczne
UE-51		enklawa wśród gruntów ornych wsi Stare Ludzicko, przy granicy z gminą Połczyn Zdrój	Oczko połodowcowe, bagienko z oczkiem wodnym, śródpolne, zakrzewione.

Użytek ekologiczny ustanawiany jest w drodze rozporządzenia wojewody lub przez radę gminy. Użytki ekologiczne wykazuje się w ewidencji gruntów.

Obszary cenne przyrodniczo poza proponowanymi do ochrony lub w obrębie obiektów wielkoobszarowych na terenie gminy Rąbino - OC.

Sym-bol	Charakterystyka	Zagrożenia, zalecenia
oc-1	Obszar podmokłych łąk i zarośli wśród lasów nad rzeczką Topiel przy północnej granicy gminy, ok. 2,5 km na północ od Głodzina. Zagospodarowane łąki, częściowo miejscami podtapiane, z enklawami zarośli. Stwierdzono tu stanowiska chronionych storczyków: kukulki krwistej i kukulki Fuchsa, kukulki szerokolistnej, a ponadto gatunki zagrożone wyginięciem: karmnik kolankowaty	Aby zachować mozaikowość środowisk i różnorodność biologiczną tego obszaru nie powinien on być zalesiony, a łąki ekstensywnie użytkowane – koszone lub wypasane

	oraz narecznice grzebieniastą.	
oc-2	Dolina strumienia Wilcza na północ od Dołganowa. Kompleks lasów łęgowych o naturalnym charakterze. Stwierdzone tu chronione gatunki flory to podkolan zielonawy i kalina koralowa.	Zagrożeniem dla tego obszaru jest jego odwodnienie.
oc-3	Dolina Mogilicy położona na północ od Rąbina aż do granicy gminy. Obejmuje mozaikę środowisk: lasy, łąki i zarośla. Fragmenty leśne proponuje się jako ochronne (LO-7,8). Fragment lokalnego korytarza ekologicznego rzeki Mogilicy. Stanowiska chronionych (paprotka zwyczajna, pierwiosnek lekarski, porzeczka czarna, przytulia wonna, orlik pospolity) oraz zagrożonych wyginięciem (czosnek niedźwiedzi, rzęśl hakowata) gatunków flory. Z fauny stwierdzono tu m.in.: zimorodka, pliszkę górską.	Aby zachować różnorodność biologiczną i krajobrazową tego obszaru nie zaleca się zalesiać łąk nadrzecznych i w lasach prowadzić gospodarkę właściwą dla lasów ochronnych. Zachowanie walorów przyrodniczych rzeki wymaga utrzymania jej naturalnego charakteru i czystości wód.
oc-4	Biała Góra. Zbiornik wodny położony we wsi dość mocno zdewastowany, ale w przypadku objęcia go ochroną może nastąpić szybkie odtworzenie roślinności przybrzeżnej. Stanowisko rozrodu ropuchy szarej.	Zagrożeniem dla obiektu jest wycinka roślinności porastającej zbiornik, wrzucanie do niego wyciętych gałęzi, krzaków.
oc-5	Wieś Batyń. Jezioro z zarastającymi brzegami o powierzchni lustra wody około 0,7 ha wraz z przybrzeżną roślinnością i przylegającym zadrzewieniem. Stwierdzone gatunki zwierząt: żaba wodna, żięba, dzwoniec, płaszcz ogrodowy, szpak.	Zagrożenie: osuszanie, penetracja przez ludzi.
oc-6	Lasy Nadl. Świdwin wschód od Kłodzina na granicy z gminą Sław oborze. Kompleks ładnie wykształconych dąbrów i lasów mieszanych na terenie o zróżnicowanej rzeźbie. Chronione gatunki flory: konwalia, kruszyna. Strefa ochronna bociana czarnego. Wyznaczono tu powierzchnie lasów ochronnych LO-3,4. Obszar położony w obrębie proponowanego OCK-II. Gatunki występujące na listach Dyrektywy Ptasiej oraz chronione Konwencją Berneńską.	
oc-7	Rynny i doliny między Gręzinem, Rzecinem, Świerznica i Biernowem. Obszar ten to bogate florystyczne wilgotne łąki położone wzdłuż strumieni i rowów łączących się z rzeczką Bukową, dopływem Parsęty. Występują tu m.in. bodziszek łąkowy, rdest węzownik i inne charakterystyczne gatunki łąkowe flory oraz fauna związana z łąkami. Lokalny korytarz ekologiczny ważny z uwagi na śródpolne położenie.	Warunkiem utrzymania bioróżności tego obszaru jest prowadzenie ekstensywnej gospodarki łąkowej i wyłączenie z zalesień oraz zabudowy.
oc-8	Trzy obiekty położone ok. 0,5 km na północ od miejscowości Role pomiędzy Mogilicą a linią kolejową. Śródleśne i śródpolne mokradła z roślinnością wodną, szuwarową i zaroślową. Występuje tu m.in. czermirń błotna, owakrota zwyczajna, obęblek błotny, jeżogłówka pojedyncza, wierzba szara. Miejsce rozrodu płazów (żaba trawa i żaba moczarowa). Należy zachować stosunki wodne i zabronić niszczenia roślinności.	Zagrożeniem tych obiektów jest niszczenie roślinności, eutrofizacja, osuszenie.
oc-9	2 km SE od Biernowa, oddz. 109a nadl. Połczyn. Obniżenie terenu z trzema oczkami wodnymi. Roślinność wodna, szuwarowa, zaroślowa (rdestnica pływająca, pałka wodna, łoża). Stanowiska fauny – płazów i ptaków (m.in. rzekotka drzewna). Gatunki występujące na listach Dyrektywy Siedliskowej, oraz chronione Konwencją Berneńską.	

oc-10	Małe śródleśne torfowisko 1,5 km NE od Starego Ludzicka, oddz. 107 m Nadl.Połczyn. Roślinność torfowiskowa i szuwarowa,(żurawina błotna, wełnianka).	Należy zachować obiekt w stanie naturalnym, nie niszczyć roślinności, nie osuszać.
oc-11	Jezioro Jezierzycze. Jezioro wraz z zad rzewieniami na skarpie od południowej strony. Miejsce rozrodu i bytowania fauny, szczególnie ryb, płazów i ptaków. Stwierdzone gatunki: perkoz rdzawoszyi, perkozem, perkoz dwuczuby, gągoł, żaba trawa, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa. Jedno z niewielu w gminie miejsc odpoczynku ptaków na przelotach. Gatunki występujące na listach Dyrektywy Ptasiej oraz chronione Konwencją Berneńską. Strefa faunistyczna.	Zagrożeniem jest niszczenie jeziora przez eutrofizacja i nad-mierna penetrację wędkarską. Od zagospodarowania należy wyłączyć najcenniejszą południową i południowo – zachodnią część jeziora. Udostępnienie dla celów rekreacji powinno poprzedzić szczegółowe planowanie z uwzględnieniem opinii przyrodników.
oc	Stanowiska bociana białego na terenie wsi: Głodzino, Batyń, Nielep, Rąbino, Świerznica, Jezierzycze, Biała Góra, Rzecino i Paszęcin.	
oc	Aleje drzew na terenie gminy pełniące role liniowych korytarzy ekologicznych.	

Część z tych terenów wchodzi w skład wyznaczonego obszaru **NATURA 2000 - PLH 320007 Dorzecze Parsęty**. Jest to przede wszystkim dolina Mogilicy z dopływami.

Cały obszar Dorzecza Parsęty obejmuje szereg ważnych siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Często są to siedliska bardzo rzadkie lub unikatowe w skali kraju i Europy. Wiele z nich jest ważnym biotopem dla cennej fauny, która podlega ochronie na podstawie konwencji międzynarodowych. Na szczególną uwagę zasługują:

- rzeka i jej liczne dopływy, które posiadają najlepsze warunki dla tarła łososi oraz są siedliskiem innych gatunków ryb, prowadzony jest tu program restytucji łososia, troci, certy i jesiotra. Parsęta została włączona do potencjalnych rzek łososiowych (Salmon River Inventory)
- cenne tereny dla rozrodu wydry
- lasy łąkowe w obrębie dolin rzecznych i na obszarze zagłębień dennomorenowych
- koncentracja zjawisk źródłiskowych na Pomorzu, wiele mokradeł i torfowisk
- walory krajobrazowe np. malownicze przełomy rzeki
- jedyne stanowiska unikatowych roślin
- zachowane biotopy dla ptaków drapieżnych, ptaków związanych z obszarami wodno-błotnymi oraz jako miejsce zimowania ptaków na Pomorzu
- zintegrowany system zarządzania i ochrony terenów podmokłych i zalewowych w dorzeczu Parsęty, którego celem jest wypracowanie systemu zarządzania terenami podmokłymi w celu ochrony bioróżnorodności w krajobrazie wiejskim, odtwarzanie terenów podmokłych, zmniejszania ryzyka powodzi oraz ochrony przed zanieczyszczeniami biogenami pochodzenia rolniczego.

Lasy ochronne.

Proponuje się nadanie statusu ochronnego następującym obszarom leśnym:

Lp.	Lokalizacja	Przeznaczenie
1	Źródłiska i dolina Topieli, Nadl. Świdwin, oddz. 196 j, 197 f,i, 244 c,j, 290 a, 322 b, 323 (cały), 352 a, 353 a,	wodochronne

2	Złoże torfu NE od Głodzina, Nadl. Białogard, oddz. 238 f,h,i, 239 d,g,h, 240 a-c, 241 a.	wodochronne
3	Dolina Mogilicy, Nadl. Białogard, oddz. 382 d,h,j, 384 d, 385 f,g.	wodochronne
4	Dolina Mogilicy, Nadl. Białogard, oddz. 369 c, 369 A,a,d,f, 370 c,g, 379 b.	wodochronne
5	Rynna z mokradłami m. Batyniem i Rąbinkiem, Nadl. Białogard, oddz. 346, 348.	wodochronne

Pod zalesienia proponuje się również tereny dla których podjęto uchwały inicjujące dotyczące zmiany planu zagospodarowania przestrzennego gminy, a mianowicie:

- obręb Batyń, działki nr: 232, 253, 254, 257, 258, 446/1, 476/1 i 447/10,
- obręb Biernów, działki nr: 46 i 52,
- obręb Biała Góra, działki nr: 21 i 22,
- obręb Gąsków, działki nr: 16, 18 i 31.

Zalesianie wpływa korzystnie na:

- przeciwdziałanie degradacji i erozji gleb oraz stepowienia krajobrazu,
- retencjonowanie i łagodzenie ekstremalnych stanów przepływu wód powierzchniowych i gruntowych,
- wiązanie CO₂ i gazów przemysłowych z powietrza, wody i gleby oraz neutralizacji ich negatywnego działania,
- korzystną modyfikację warunków hydrologicznych i topoklimatycznych na terenach rolniczych,
- zachowanie zasobów genowych flory i fauny oraz przywracanie różnorodności biologicznej i naturalności krajobrazu,
- tworzenie możliwości wypoczynku dla ludności.

Zgodnie z Krajowym programem zwiększania lesistości (KPZL), realizacja programu zwiększania lesistości odbywać się powinna w drodze ustalenia przeznaczenia gruntów do leśnego zagospodarowania w miejscowym planie przestrzennego zagospodarowania (z zachowaniem warunków określonych w ustawach) lub w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Warunkiem skutecznych działań w pozyskiwaniu środków na zalesienia gruntów jest bowiem opracowanie gminnych i powiatowych programów zwiększania lesistości, z rozpisaniem ich na etapy, a w ramach etapów przynajmniej na pierwsze pięć lat.

W celu określenia polityki przestrzennej gminy właściwe jest ustalenie przebiegu granicy rolno-leśnej. Granica rolno-leśna jest to wyznaczana na gruncie i przedstawiana na mapach linia oddzielająca grunty aktualnie i perspektywicznie przewidziane do rolniczego lub leśnego użytkowania. Wyznaczenie tej granicy ma na celu dążenie do optymalnego wykorzystania powierzchni ziemi, uporządkowania przestrzeni rolniczej i leśnej zgodnego z warunkami glebowymi, przyrodniczymi i krajobrazowymi. Powinna zatem stanowić instrument kierowania procesem zalesiania gruntów w gminach. W Studium należy określić obszary do zalesienia, dla których sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub aneksu do tego planu jest niezbędne. Powinno to dotyczyć obszarów ujętych w wojewódzkim programie i rejestrze zadań rządowych, dla których koszty sporządzenia

planów pokrywane są z budżetu państwa oraz pozostałych większych (w zasadzie powyżej 5 ha) kompleksów leśnych. Do planu przestrzennego zagospodarowania powinny być przenoszone również ustalenia planu urządzania gospodarstw leśnych (art. 20 ustawy o lasach) oraz planów urządzeniowo-rolnych, w tym dotyczące przeznaczania gruntów do zalesień.

W przypadku nie podejmowania przez władze gminne decyzji o opracowaniu lub aktualizacji planu przestrzennego zagospodarowania, podstawą do zalesienia gruntów o powierzchni nie przekraczającej 5 ha może być decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu podjęta z zachowaniem przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. W pozostałych przypadkach decyzję o sporządzeniu aneksu do miejscowego planu przestrzennego zagospodarowania dotyczącego zalesień podejmuje rada gminy.

Nowe opracowania lub aktualizacja dokumentacji projektu granicy rolno-leśnej powinny być w gminach nadal kontynuowane, ze względu na ich wysoką przydatność. Mając taki dokument wójt gminy, nawet nie posiadając planu zagospodarowania przestrzennego, może wydawać decyzję o zalesieniu gruntów jako decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, bez obawy popełnienia błędu co do lokalizacji zalesień. Koszty opracowywania granicy rolno-leśnej ponosi gmina, która może ubiegać się o uzyskanie na ten cel środków, m.in. z budżetu urzędu marszałkowskiego województwa lub z wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Na terenach, na których nie jest wskazane zalesianie (o intensywnej produkcji rolnej i najwyższej jakości bonitacyjnej gleb), należy upowszechniać zadrzewienia. Wprowadzanie zadrzewień należy traktować jako równorzędny z zalesieniami czynnik ochrony i użytkowania przestrzeni przyrodniczej. Z tego względu udział i rozmieszczenie zadrzewień powinno stanowić integralny element koncepcji i programów przestrzennego zagospodarowania gmin w zakresie ochrony środowiska i gospodarki rolnej.

PROGRAM DZIAŁAŃ NA LATA 2006 – 2009

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowy koszt	Źródła finansowania
Cel 1: Ochrona obszarów cennych przyrodniczo i obiektów zabytkowych				
K1 - Utrzymanie, bieżąca ochrona i odbudowa najcenniejszych obszarów i obiektów chronionych	Z1.1. – Działania zmierzające do ustanowienia i objęcia ochroną wyznaczonych użytków ekologicznych	Gmina	b.d.	Środki własne
	Z1.2. – Bieżące utrzymanie i ochrona obszarów cennych przyrodniczo, szczególnie kompleksów leśnych i ich sąsiedztwa	Gmina Nadleśnictwo ciągłe	b.d.	Środki własne, Lasy Państwowe, Wojewoda
	Z1.3. – Współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody w zakresie ochrony parków (szczególnie starodrzewia) i obiektów podworskich	Gmina, Woj. Kons. Przyrody ciągłe	b.d.	Środki własne, fundusze ochrony środowiska
	Z1.4. – Opracowanie Subregionalnego Programu Rewitalizacji Miast, Gmin i Powiatów Dorzecza Parsęty na bazie Polsko-Niemieckiego Markowego Produktu Turystycznego „Szlak solny”	ZMiGDP gmina	153 970 EURO wkl. gminy 2 904 PLN	Dofinansowanie INTERREG 115 477 EURO

	Z1.5. – AGORA – sieć zrównoważonego rozwoju turystyki w regionie morza Bałtyckiego	ZMiGDP gmina	80 000 EURO wkł. gminy 1 397 PLN	Środki własne
	Z1.6. – „Śladami historii w Dorzeczu Parsęty” – rozwój oferty transgranicznej - szlak otwartych kościołów	ZMiGDP gmina	119 580 EURO wkł. gminy 2 235 PLN	Dofinansowanie INTERREG IIIA 89 685 EURO
	Z1.7. – Wspieranie działań i placówek na terenie ZMiGDP w celu rozwoju współpracy polsko-niemieckiej – remont świetlic w miejscowościach Batyń, Świerznica i Nielep (72 tys. zł.)	ZMiGDP gmina	386 399 EURO wkł. gminy 19 218 PLN	Dofinansowanie INTERREG 289 780 EURO
	Z1.8. – Zagospodarowanie turystyczne obszarów cennych przyrodniczo w Dorzeczu Parsęty (przystanie kajakowe, kajaki, szlaki)	ZMiGDP gmina	400 922 EURO wkł. gminy 2 473 PLN	Dofinansowanie INTERREG 300 692 EURO
	Z1.9. – Organizacja szlaków turystycznych (pieszych i rowerowych) w ramach Programu Rozwoju Turystyki Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty	ZMiGDP	58 150 EURO wkł. własny 11 630 EURO	Dofinansowanie 46 518 EURO
	Z1.10. – Zagospodarowanie i modernizacja szlaków rowerowych	ZMiGDP	Środki MGiP	Ministerstwo Gospodarki i Pracy
	Z1.11. – Utworzenie Lokalnej Organizacji Turystycznej Dorzecza Parsęty (opracowanie Programu Promocji Turystycznej Dorzecza Parsęty – informatory, przewodniki, mapy)	ZMiGDP	63 395 EURO wkł. własny 15 848 EURO	Dofinansowanie 47 546 EURO
K2 - Utrzymanie urozmaiconego krajobrazu rolniczego oraz wsparcie form rolnictwa stosujących metody produkcji nie naruszające równowagi przyrodniczej	Z2.1. – Promowanie rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego (realizacja programów rolno-środowiskowych) na obszarach cennych przyrodniczo, promocja żywności ekologicznej	Starostwo, ZMiGDP WODR ciągłe	b.d.	środki pomocowe UE
	Z2.2. – Działania popierające rozwój agroturystyki	Gmina ZMiGDP WODR Ciągłe	b.d.	Środki własne i pomocowe UE
K3 – Zalesianie obszarów o niskiej bonitacji gleb znajdujących się na terenach cennych przyrodniczo oraz gruntów porolnych	Z3.1. – Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych do zalesiania; wyznaczenie granicy rolno-leśnej	Gminy ciągłe	b.d	Marszałek, WFOŚiGW, Środki własne
	Z3.2. – Zalesianie gruntów niepaństwowych	Starostwo – wspieranie przyw. wł. gruntów i pomoc w uzyskaniu śr. unijnych, prywatni właściciele gruntów	1500 zł./ha (zgodnie z KPZL)	WFOŚiGW, środki UE, prywatni właściciele gruntów

	Z3.3. – Wprowadzanie zadrzewień na terenach intensywnej produkcji rolnej i najwyższej jakości bonitacyjnej gleb oraz wzdłuż dróg	Gmina, Rolnicy, Zarządy Dróg	b.d	Środki własne, Zarządy Dróg, prywatni sponsorzy
--	--	------------------------------	-----	---

6.7. Edukacja ekologiczna

Znaczenie edukacji ekologicznej jako istotnego elementu ochrony środowiska będzie rosło w najbliższych latach. Zgodnie z założeniami „II Polityki Ekologicznej Państwa” do głównych celów i działań w perspektywie do roku 2010 należy zaliczyć prowadzenie działań na rzecz wzrostu świadomości ekologicznej i kształtowania opinii społeczeństwa. Edukacja ekologiczna powinna być prowadzona na wszystkich poziomach szkolnictwa, poczynając od przedszkoli i szkół podstawowych. Władze gminne powinny prowadzić akcje promujące selektywną zbiórkę odpadów, ochronę wód powierzchniowych i podziemnych oraz powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniami, jak również różnego rodzaju inicjatywy z zakresu zalesiania i porządkowania terenów leśnych.

W prowadzeniu akcji mających na celu edukację ekologiczną można wykorzystać potencjał pozarządowych organizacji ekologicznych. Wiele organizacji prowadzi zakrojone na dużą skalę akcje informacyjne skierowane do szerokich kręgów społeczeństwa.

Na terenie gminy Rąbino cel ekologicznej edukacji stale realizowany jest w szkołach. Ponadto mieszkańcy biorą czynny udział w różnego rodzaju akcjach ekologicznych (takich jak np.: „Sprzątanie Świata”) oraz konkursach i olimpiadach z zakresu ochrony środowiska i ekologii o zasięgu lokalnym i regionalnym.

Gmina Rąbino, jak już wspomniano wielokrotnie, należy do Związku Miast i Gmin Dprzecza Parsęty, którego celem jest ochrona zlewni rzeki Parsęty. W ramach tych działań opracowywane są m.in. materiały informacyjne o walorach przyrodniczych i krajobrazowych regionu.

Zaleca się również utrzymanie w siatce zajęć przedmiotu „Ekologia”, w ramach którego uczniowie zapoznają się z podstawowymi informacjami na temat proekologicznej gospodarki odpadami, racjonalnego wykorzystania zasobów wodnych oraz innych aspektów dotyczących ochrony środowiska naturalnego i zasobów przyrodniczych.

Cel: Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa

Kierunki działań dla gminy Rąbino:

- K1: Działania zmierzające do podniesienia świadomości ekologicznej obywateli
- K2: Zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku oraz zwiększenie udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji istotnych dla środowiska

Działania edukacyjne powinny być prowadzone na dwóch płaszczyznach:

- Edukacja formalna – realizowana w systemie oświatowym
- Edukacja nieformalna – podnosząca ekologiczną świadomość społeczności i władz lokalnych

Edukacja formalna powinna uwzględniać następujące działania:

- realizację zajęć zawierających elementy edukacji ekologicznej w przedszkolach, szkołach podstawowych i ponadpodstawowych
- utrzymywanie klas o profilu kształcenia ekologiczno – przyrodniczym w szkołach
- wprowadzenie przedmiotu „Ekologia” do siatki zajęć szkolnych
- uczestnictwo uczniów w olimpiadach, konkursach i programach ekologicznych o charakterze regionalnym i krajowym

- ponadprogramową edukację z zakresu ekologii i ochrony środowiska, prowadzenie odrębnych zajęć dotyczących ochrony środowiska, organizowanie zajęć w terenie i wycieczek krajoznawczych, prowadzenie ekologicznych kół zainteresowań, wykonywanie wystaw i ekspozycji, albumów i kronik prezentujących osiągnięcia uczniów w poznawaniu i ochronie środowiska
- zaangażowanie szkół i uczniów w akcjach sprzątania terenu gminy, sadzenia drzew i pielęgnacji zieleni, opieki nad zwierzętami, zbierania surowców wtórnych, a także innych przedsięwzięciach proekologicznych zasługujących na uwagę

Edukacja nieformalna obejmować powinna:

- przedsięwzięcia edukacyjne i promocyjno-informacyjne, dotyczące ochrony środowiska, podejmowane przez władze samorządowe i podległe im służby komunalne na rzecz upowszechniania proekologicznych postaw mieszkańców gminy:
 - urządzanie konkursów, festynów i innych imprez o tematyce ekologicznej
 - organizowanie seminariów, warsztatów, wykładów i szkoleń związanych z ekologią i ochroną środowiska
 - sporządzanie i rozprowadzenie wśród mieszkańców różnych materiałów informacyjnych (np. ulotek, folderów, publikacji prasowych) poświęconych ochronie środowiska
 - tworzenie ścieżek edukacji ekologicznej
- przedsięwzięcia edukacyjne i promocyjno-informacyjne dotyczące ochrony środowiska podejmowane w gminie przez inne podmioty, takie jak:
 - pozarządowe organizacje ekologiczne
 - placówki służby zdrowia
 - straż pożarną
 - instytucje naukowe i kulturalne
 - dyrekcje lasów państwowych
 - przedsiębiorstwa turystyczne.

PROGRAM DZIAŁAŃ NA LATA 2006 – 2009

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
Cel 1: Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców			
K1- Działania zmierzające do podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców	Z1.1. - Organizowanie konkursów i festynów, np. z okazji: - "Dzień Ziemi" - 22 kwietnia - "Dzień Ochrony Środowiska" - 5 czerwca - Gminna Olimpiada Ekologiczna - "Akcja Sprzątania Świata" - 18 - 20 września	Gmina, szkoły Nadleśnictwa ZMiGDP	Środki własne, fundacje rządowe i pozarządowe
	Z1.2. – Organizowanie akcji promujących selektywną zbiórkę odpadów na terenie gminy; druk i rozpowszechnienie ulotek, organizowanie konkursów w szkołach	Gmina, szkoły	Środki własne, fundusze ochrony środowiska

	Z1.3. – Działalność Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Lipiu		
K2 - Zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku	Z2.1. – „Wrota Parsęty” – usługi i infrastruktura dla społeczeństwa informacyjnego na terenie Dorzecza Parsęty – upowszechnienie narzędzi i technik informatycznych w działalności administracji publicznej, w sferze społecznej, gospodarczej, turystycznej i edukacyjnej	ZMiGDP 9 842 771 PLN	Dofinansowanie ZPORR 7 382 076 PLN

7. POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Program działań inwestycyjnych obejmuje:

- zadania własne gminy (zadania finansowane bezpośrednio z budżetu gminy).
- zadania koordynowane (zadania finansowane ze środków przedsiębiorstw i ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wyższego).

Do realizacji powyższych zadań konieczne są środki i instrumenty finansowe. Należą do nich:

- pożyczki i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej;
- dotacje i pożyczki z Ekofunduszu;
- kredyty z banków, w tym Banku Ochrony Środowiska;
- fundusze pomocowe Unii Europejskiej (fundusze strukturalne i fundusz spójności);
- budżet samorządów;
- środki mieszkańców i przedsiębiorców.

8. MONITORING I ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM, W TYM PROGRAMEM

Monitoring dostarcza informacji, w oparciu o które można ocenić, czy stan środowiska ulega polepszeniu czy pogorszeniu, a także jest podstawą oceny efektywności wdrażania polityki środowiskowej. Rozróżniamy dwa rodzaje monitoringu:

- jakości środowiska,
- polityki środowiskowej.

Obydwa rodzaje monitoringu są ze sobą ściśle powiązane. Monitoring jakości środowiska jest wykorzystywany w definiowaniu polityki ochrony środowiska.

W okresie wdrażania niniejszego programu, monitoring także będzie wykorzystywany dla uaktualnienia polityki ochrony środowiska. Jego celem jest zwiększenie efektywności polityki środowiskowej poprzez zbieranie, analizowanie i udostępnianie danych dotyczących jakości środowiska i zachodzących w nim zmian.

Informacja o stanie środowiska jest niezbędna do ustanawiania priorytetów ochrony środowiska, do monitorowania, egzekwowania i przestrzegania przepisów ochrony środowiska, do integrowania polityki. Powinna służyć zarówno podejmującym decyzje, jak i społeczeństwu, sektorowi prywatnemu, pozarządowym organizacjom ekologicznym i wszystkim zainteresowanym grupom.

Monitoring stanu środowiska

Monitoring - system kontroli stanu środowiska - jest narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem. Dostarcza on informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska.

Monitoring polityki ekologicznej

Monitoring polityki ochrony środowiska oznacza, że wdrażanie Programu będzie polegało regularnej ocenie. Monitoring ten będzie obejmował:

- określenie stopnia wykonania działań,
- określenie stopnia realizacji przyjętych celów,
- ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami a ich wykonaniem,
- analizę przyczyn tych rozbieżności.

Koordynator wdrażania programu będzie ocenił co dwa lata stopień wdrożenia Programu. W latach 2006-2007 na bieżąco, będzie monitorowany postęp w zakresie wdrażania zdefiniowanych działań, a pod koniec 2007 roku nastąpi ocena rozbieżności między celami zdefiniowanymi w Programie i analiza przyczyn tych rozbieżności. Wyniki oceny będą stanowiły wkład dla następnego Programu, w którym zostaną zdefiniowane działania na lata 2008-2013, z uszczegółowieniem działań na lata, tj. 2008 i 2009. Ten cykl będzie się powtarzał co dwa lata, co zapewni uaktualnienie strategii krótkoterminowej co cztery lata i polityki długoterminowej co sześć lat.

Zarządzanie Programem

Efektywne wdrażanie niniejszego opracowania wymaga dużego zaangażowania administracji samorządowej, a także dobrej współpracy między wszystkimi instytucjami (organizacjami)

włączonymi w zagadnienia ochrony środowiska. Wdrażanie polityki długoterminowej oraz strategii krótkoterminowej rozpocznie się w okresie zmian systemu prawnego, wynikających z dostosowania polskiego ustawodawstwa do przepisów Unii Europejskiej. Zmiany te mogą mieć wpływ na strukturę zarządzania środowiskiem, a co za tym idzie na strukturę zarządzania Programem.

Upowszechnianie informacji o stanie środowiska i wykonaniu *Programu*

Aktywność społeczną wspiera również niezależna prasa ekologiczna i różnorodne wydawnictwa. Duże znaczenie dla ekspansji obywatelskiej aktywności ma nowe ustawodawstwo stwarzając powszechny dostęp do informacji o środowisku i procedury udziału społeczeństwa w zarządzaniu środowiskiem (ustawa - prawo ochrony środowiska).

Obecnie informacja ekologiczna w Polsce dostępna jest dla społeczeństwa poprzez:

- publikacje Głównego Urzędu Statystycznego,
- publikacje Ministerstwa Środowiska,
- publikacje służb państwowych - Inspekcję Ochrony Środowiska, Państwowy Zakład Higieny, Inspekcję Sanitarną,
- publikacje o charakterze edukacyjnym i popularyzatorskim jednostek naukowo-badawczych,
- publikacje opracowane przez organizacje pozarządowe, Polski Klub Ekologiczny, Ośrodki i Centra Edukacji Ekologicznej, Fundacje Ekologiczne,
- prasę popularnonaukową o tematyce ekologicznej,
- programy telewizyjne i radiowe,
- targi i giełdy ekologiczne,
- plakaty, plakaty filmowe, filmy,
- festiwale i konkursy ekologiczne,
- akcje edukacyjne i promocyjne,
- internet.

Gromadzenie i udostępnianie informacji dotyczących środowiska jest jednym z zadań m.in. Inspekcji Ochrony Środowiska (IOŚ) - zgodnie z art. 28 ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska. Zgodnie z tym założeniem IOŚ do celów swojej działalności włączyła zadania edukacji ekologicznej i szerokiego informowania społeczeństwa o faktycznym stanie środowiska w Polsce oraz działaniach mających na celu jego ochronę, w tym również z realizacji wykonania założeń przyjętych w powyższym opracowaniu. W ramach realizacji tych zadań WIOŚ prowadzi następujące formy działalności:

- opracowuje cyklicznie raporty o stanie środowiska na terenie województwa, które przekazywane są władzom lokalnym, placówkom oświatowym i bibliotekom oraz poprzez sieć wojewódzkich inspektoratów, wszystkim zainteresowanym na terenie kraju,
- prowadzi w swoich placówkach zajęcia dydaktyczne dla dzieci i młodzieży szkół województwa,
- pracownicy Wydziału i Działów Monitoringu Środowiska biorą udział w lekcjach o tematyce ekologicznej w szkołach województwa, uczestniczą w zajęciach metodycznych dla nauczycieli oraz związanych z tematyką ekologiczną szkoleniach organizowanych dla różnych jednostek,
- udostępnia osobom zainteresowanym materiały informacyjne dotyczące szeroko pojętej tematyki ochrony środowiska,
- współpracuje z przedstawicielami regionalnej prasy, radia i TV w propagowaniu zagadnień związanych z ochroną środowiska.

Przedstawiciele WIOŚ zgodnie z wymaganiami wynikającymi z art. 8a ust.2 ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, przygotowują i przedstawiają radom powiatów i sejmiku województwa coroczną informację o stanie środowiska i podejmowanych działaniach na rzecz jego poprawy.

Mierniki oceny realizacji Programu

Do szczególnie ważnych wskaźników stopnia realizacji II Polityki ekologicznej państwa należy zaliczyć:

- ocena dotrzymania norm jakości poszczególnych komponentów środowiska, określonych wymogami prawnymi,
- stopień zmniejszenia różnicy (w %) między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska (np. depozycją lub koncentracją poszczególnych zanieczyszczeń), a zanieczyszczeniem dopuszczalnym (ładunkiem krytycznym),
- stopień zmniejszenia zużycia energii, surowców i materiałów na jednostkę produkcji,
- stopień zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów i emitowanych zanieczyszczeń,
- stosunek uzyskiwanych efektów ekologicznych do ponoszonych nakładów (dla oceny programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska),
- poprawa techniczno-ekologicznych charakterystyk materiałów, urządzeń, produktów (np. zawartości ołowiu w benzynie, poziomu hałasu w czasie pracy samochodu itp.).

Poza wymienionymi głównymi wskaźnikami przy ocenie skuteczności realizacji II Polityki ekologicznej państwa oraz Programu ochrony środowiska dla gminy powinny być stosowane wskaźniki szczegółowe stanu środowiska:

- zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, poprawy jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, poprawy jakości wody do picia oraz spełnienia przez wszystkie te rodzaje wód wymagań jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej;
- poprawy jakości powietrza - zmniejszenia emisji zanieczyszczeń powietrza;
- zmniejszenia uciążliwości hałasu wzdłuż tras komunikacyjnych;
- zmniejszenia ilości wytwarzanych i składowanych odpadów, rozszerzenia zakresu ich gospodarczego wykorzystania oraz ograniczenia zagrożeń dla środowiska ze strony odpadów niebezpiecznych;
- ograniczenia degradacji gleb, zmniejszenia powierzchni obszarów zdegradowanych na terenach przemysłowych, likwidacji starych składowisk odpadów, zwiększenia skali przywracania obszarów bezpośrednio lub pośrednio zdegradowanych przez działalność gospodarczą do stanu równowagi ekologicznej, ograniczenia pogarszania się jakości środowiska w jednostkach osadniczych;
- wzrostu lesistości gminy;
- zahamowania zaniku gatunków roślin i zwierząt oraz zaniku ich naturalnych siedlisk, a także pomyślnych reintrodukcji gatunków;
- kształtowania estetycznego krajobrazu zharmonizowanego z otaczającą przyrodą.

9. MATERIAŁY WYKORZYSTANE W OPRACOWANIU

- 1) Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Rąbino
- 2) Strategia Zrównoważonego Rozwoju gminy Rąbino, wrzesień 1999
- 3) Program Rozwoju Lokalnego gminy Rąbino na lata 2005-2013
- 4) Powiatowy Program Ochrony Środowiska dla powiatu Świdwińskiego
- 5) Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego, 2002
- 6) Sprawozdanie z przeprowadzonych oraz planowanych inwestycji i projektów na terenie gminy Rąbino, kwiecień 2006
- 7) Waloryzacja przyrodnicza gminy Rąbino, 2001
- 8) Studium Wykonalności dla projektu „Zintegrowana gospodarka wodno-ściekowa w Dorzeczu Parsęty”
- 9) Raport o oddziaływaniu na środowisko dla przedsięwzięcia „Zintegrowana gospodarka wodno-ściekowa w dorzeczu Parsęty” – część gmina Rąbino
- 10) Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, 2004
- 11) Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg. stanu na 31.12.2004 r., Państwowy Instytut Geologiczny, 2005
- 12) Ankieta do opracowania niniejszego Programu oraz kopie dokumentów uzyskanych w Urzędzie Gminy
- 13) Funkcjonowanie geosystemów zlewni rzecznych, Uniwersytet im. A.Mickiewicza w Poznaniu, 1999
- 14) Plan Rozwoju Miejscowości Rąbino na lata 2005-2013, czerwiec 2005 r.
- 15) materiały UG

ZAŁĄCZNIKI:

- 1) Kopie pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód podziemnych
- 2) Kopie pozwoleń wodnoprawnych na odprowadzanie oczyszczonych ścieków